Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI

VASARIO MĖN. 16 D. / FEBRUARY 16, 1974

PART TWO — Nr. 40 (7)

Šiame numery

Išradējo vertē energijos krizēje.
Lietuvos himno istorijos bruožai.
Dr. J. Basanavičius, J. Tumas-Vaižgantas ir dr. J. Šaulys apie Vasario šešioliktąją.
Antanui Maceinai LKMA premija.
Lietuvių fondo dailēs premija Kazimierui Žoromskiui.
Antras kaimas į antrą dešimtmetį.

Kertinē paraštē

Išradējo vertē energijos krizēje

Štai prieš akis iliustruotų žinių lakštas. Nuotraukose šypsosi keli vyrai (atleiskite, ponios, kad tik vyrai). Ko gi jie šypsosi? Ar dėl laimingo loterijos bilieto? Ar jų mėgiama sporto komanda laimėjo rungtynes? O gal jų algos buvo pakeltos? Ne... Ne... Jie paprasčiausiai džiaugiasi savo naujais išradimais

Dr. Isay Balinkinas, Cincinnati universiteto eksperimentinis fizikas, šypsodamasis aiškina, kad energijos krizė galėtų būti pašalinta, jei žmonijai pavyktų sulėtinti planetą viena sekunde per metus. Bet kaip? Klauskite profesoriaus: jis turi sugalvojęs savitą būdą.

N. Windhomo, Maine, gyventojas Lawrence Smithas sėdi ant paežerėje pasistatyto pylimo. Čia įrengta jo nuosava hidroelektrinė, pagaminanti 25 kilovatus per valandą — žymiai daugiau negu reikalinga jo gyvenvietei.

Trečioje nuotraukoje matome solidžiai atrodantį, entuziastiškai nusiteikusį Norman Zimmermaną, išauginusį tam tikrą bakterijų rūšį. Kaip benzino priedas, šitos bakterijos sumažina benzino suvartojimą 15%.

Laimingai šypsosi ir du bendradarbiai iš Berkeley, Californijos: išradėjas Ridgway Banks ir Hap Hapogian. Jiems pavyko sumontuoti stebuklingą šilumos mašiną, kuri veikia nuo besikeičiančios temperatūros.

Žinoma, su šiais išradimais dabartinės energijos krizės tuoj pat nesumažinsime. Tik ateities tyrimai parodys, ar Zimmermano bakterijos apsimoka gaminti masiškai. Vis dėlto minėti pavyzdžiai (o tokių pasaulyje tikriausiai yra šimtai) akivaizdžiai patvirtina dėsnį, kad žmogus negali ilgai vergauti jokiai krizei. Tam jis ir yra žmogus, kad nugalėtų užtvaras, pašalintų trūkumus, panaikintų krizes. Senu posakiu, būtinybė yra išradimų motina. Reikalo spiriamas kiekvienas tampa buklesnis ir išmintingesnis. Mokslo vyrai ir moterys — inžinieriai, fizikai, chemikai — pavirsta žmonijos kūrybinės veiklos katalizatoriais. Jie paaštrina protavimo procesą. Skverbiasi giliau. Sudarinėja naujas gamybos kombinacijas, naujas formules. Daro naujus mokslo stebuklus.

JAV Geologinės apžiūros direktorius dr. Vincent E. McKelvy neseniai kaip tik ir pabrėžė žmogaus protavimo reikšmę energijos šaltinių ieškojimo kelyje. Jo žodžiais, žaliavos randamos gamtoje, tačiau tas žaliavas efektingiau panaudoti ir tuo netiesiogiai praplėsti pačių šaltinių klodus gali tik kūrybingas žmogus.

Primityvus žmogus tenkinosi medžiu ir akmeniu. Dabarties žmogus turi ištisą chemijos formulių arsenalą. XX amžiaus sąvartoje pramonė apytikriai vartojo 20 cheminių elementų. Šiandien jų kiekis pakilo iki 70. Mokslinė — technologinė pažanga ypač raiški turimų šaltinių našumo kėlime. Pavyzdžiui, dabar iš vienos tonos anglies pagaminama septynis kartus daugiau elektros, negu šio šimtmečio pradžioje. Pastaraisiais metais taip pat ir plieno kokybės patobulinimais sumažintas plieno suvartojimas ir tuo pačiu žymiai padidintos plieno atsargos.

Būtų pravartu mūsų išeivinei spaudai labiau susidomėti lietuvių išradėjų, chemikų, fizikų, visokių technologų veikla. Be abejo, laisvajame pasaulyje lietuvių mokslininkų yra ganėtinai ir jie atlieka svarbius darbus. Dažnas jų yra įsijungęs į energijos problemų gvildenimo procesą. Dažnam rūpi kokiu nors būdu pakelti žmonijos gerovę. Vienas kitas dažnesnis straipsnelis apie jų veiklą universitetuose ar laboratorijose primintų jiems, kad bendruomenė domisi jais ir įvertina jų pasiekimus. Gal tada, radę savo mokslinio darbo aprašus spaudoje, jie suras atliekamą valandėlę pabuvot mūsų tarpe, pasidalinti įspūdžiais, gal net brūkštelti kokį informacinį rašinį, pamokyti, kokiu būdu galima sumažinti žaliavų eikvojimą.

Kol kas didžiai pasigendame nuotraukų, kuriose šypsotųsi ne svetimtaučiai, o mums brangūs lietuviai išradėjai. *Pr. V.*

LIETUVOS HIMNO ISTORIJOS BRUOŽAI

Vincas Maciūnas

1898 m. "Varpo" lapkričio-gruodžio numeryje (Nr. 6) buvo išspausdinta "Tautiška giesmė", ten pat nurodant, kad "gaidą ir žodžius sudėstė V. K." (t. y. Vincas Kudirka). Tai giesmei ir buvo lemta ilgainiui tapti Lietuvos himnu.

Tuo laiku plačiai ir stipriai įsisiūbavus lietuvių tautiniam atgimimui, jausta reikalas turėti savo "tautišką giesmę", atseit, himną. Dar prieš "Aušrą" Seinų kunigų seminarijos (kai ten mokėsi Petras Kriaučiūnas) lietuviai klierikai, anot A. Miluko, sugiedodavę, kaip savo tautinį himną, pradines Ad. Mickevičiaus "Pono Tado" eilutes (Lietuva, mano tėvyne, tu esi kaip sveikata...). Buvęs Seinų klierikas kun. P. Abromaitis ir Amerikoje "mėgdavęs atsakančioje draugijoje to himno jausmingu giedojimu pasirodyti". Tasai Mickevičiaus posmas buvo kaip "himnas narodavas [tautinis] lietuviškas" sugiedotas Mahanoy City (Pennsylvanijos mieste, kur tada klebonavo P. Abromaitis) vykusio trečiojo Susivienijimo Lietuviškų Katalikiškų Draugijų seimo metu (Spaudos laisvės ir Amerikos lietuvių organizuotės sukaktuvės. 2. laida. 1930, p. 557-558).

Lietuvoje spaudos draudimo laikais buvo itin išpopuliarėjusi A. Baranausko daina "Nu, Lietuva, nu Dauguva" (iš jo eilių rinkinėlio "Kelionė Petaburkan", arba "Groma iš Petropilės") su žinomaisiais posmais "Anei rašto, anei druko mums turėt neduoda" ir "Kad tu, gude, nesulauktum". "Tėvynės Sargo" redakcija (1898, Nr. 12) rašė: "Tą visai Lietuvai žinomą dainą dręsame pavadinti mūsų 'tautiška giesme', nes ji aiškiausiai ir pilnai perstato ir tikrą mūsų dabartinį tautos padėjimą ir dvasią, kuri tikrų lietuvių širdyse tvyskia". Mažagetas (Jurgis Šaulys) savo straipsnyje "Ar turime tautišką giesmę?" (Žinyčia, Nr. 4-5, 1902) abejojo, kad ana Baranausko daina tiktų būti tokia 'tautiška giesmė' ir reiškė viltį, kad jos susilauksime: "Mūsų Motina-Lietuva tiek jau turi sūnų, kurie taip gražiai sugeba Ją apdainuoti. Gal gi pajus kurs iš jų tam tikrą įkvėpimą ir užganėdys seniai jaučiamą reikalą". Redakcija ("Žinyčią" kaip ir "Tėvynės Sargą" tada redagavo J. Tumas-Vaižgantas) betgi pastebėjo straipsnio prierašе, kad "mes visgi prisilaikome senosios tame dalyke nuomonės, jog iš visų dainų ir giesmių, kuriomis dainiai lig šiol mus apdovanojo, šita visų labiausiai pritinka, nes jau daug metų kelia mūsų drąsą ir viltį žadina; paveizdėt tik, su kokiu karščiu ją mūsų jaunuomenė dainuoja". Vėliau savo "Pragiedruliuose" Vaižgantas aprašinėjo, su kokiu entuziazmu jaunimas tą giesmę dainavo ir kokį didelį gresiančio maišto įspūdį ji darė rusų valdininkams. Stebėjosi tardytojas: "Vyrai, tai maištas! tokiuo jausmu dykai nedainuojama".

Toji Baranausko daina buvo tapusi rusų administracijai erzinančia rakštimi. Liuda Didžiulienė savo atsiminimuose iš spaudos draudimo laikų pasakoja: "Atvažiuoja tas pats pristavas [nuovados viršininkas] Ciolkevičius su visa gauja policistų krėsti. [...] Nelaimei, nuvažiavę Zabelynių ūlyčion [sodžiun] Juozo Mickūnaičio krėstų, (jis buvo irgi mūsų mokinys), ten rado Baranausko 'Gromatą iš Petrapilės'. Ją nutvėręs, pristavas tuoj už ančio ir pro duris, nieko daugiau nebeieškodamas. Čia buvo geras kąsnis, nes jau treji metai, kaip tos poemos ieškojo. Apsgando Juozas, ė dar labiau St. Didžiulis. Rytojaus dieną nuvažiavęs Anykščiuos, dideliu vargu išpirko rankraštį už tris šimtus rublių" (L. Didžiulienė - Žmona. Ką aš beatmenu. 1926, p. 165 - 166). Taip pat ir pas poetą Praną Vaičaitį per kratą rastoji Baranausko daina "Nu, Lietuva" žandarų protokole buvo pavadinta priešvalstybiniu kūriniu (R. Mikšytė, Antano Baranausko kūryba. 1964, p. 215).

Suprantama todėl, kad Petrapilio Labdaringoji Lietuvių ir Žemaičių Draugystė, rengdama 1902 m. vakarą ir norėdama, kad choras šalia kitų dalykų padainuotų ir Baranausko "Nu, Lietuva", nesitikėjo gauti cenzūros leidimo. Buvo kreiptasi į Maironį, tada profesoriavusį Petrapilio dvasinėje akademijoje, kad jis parašytų Baranausko dainos melodijai pritaikytas eiles, prie kurių nekibtų cenzūra. Maironis sutikęs ir po kelių dienų atnešęs vėliau išpopuliarėjusi eilėraštį "Eina garsas' (V. Zaborskaitė, Maironis. 1968, p. 266 - 267).

"Algimanto" autorius V. Pietaris jau po mirties išspausdintame straipsnyje "Padėjimas mūsų tautos XIX amžiuje", prisimindamas lietuvių vargus rusų priespaudoje, ypač Muravjovo laikais, rašė: "Taip ir norisi man šūktelti: 'Dievas galybių su mumis! Dievas Jokūbo — apgynėjas mūsų!' Tautos turi savo himnus. Jeigu lietuviams duotų pasirinkti sau himną, aš patarčiau jiems rinktis šitą psalmę Dovydo" (Tėvynės Sargas, 1903, Nr. 11-12).

Pretendentų į himnus eilėn sėkmingai stojo ir Kudirkos "tautiška giesmė", kurią pats Kudirka Kaz. Griniui pavadinęs lietuviškuoju "Bože, caria chrani" [Dieve, saugok carą, — tai carinės Rusijos himnas] (J. Būtėnas, Vincas Kudirka, 1937, p. 160). Jau po metų Vargėla (Kazys Grinius) Kudirkos nekrologe (Varpas, 1899, Nr. 6) ją pavadina tautišku himnu, o po kelerių metų (1906) komp. A. Kačanausko buvo išleistas "Lietuvių hymnas. Žodžiai ir meliodija V. Kudirkos. Fortepijonui priruošė A. Kačanovskis". Antraštė buvo pakartota prancūziškai. Bė to, viršelyje buvo įdėtas vytis, teikiąs tam tikro himnui deramo oficialumo. Leidinį savo lėšomis Rygoje išspausdino žinomas kovotojas dėl lietuvių spaudos laisvės inž. A. Maciejauskas.

Kada toji Kudirkos giesmė buvo pirmą kartą viešai sudainuota, nežinia. Gal būt, 1899 m. Petrapilyje. "Tėvynės Sarge" (1900, Nr. 2-3) skaitome: "13 d. lapkričio ant Nevskio prospekto buvo atliktas koncertas ant naudos studentų-lietuvių. [...] Pradžioje ir ant galo koncerto skaitlingas giesmininkų choras lenkų ir lietuvių po priežiūra Sasnauskio, lietuvio, išpildė du tautišku himnu: 'Kur Šešupė teka, Kur Nemonas bėga'; antras pagal Dr. Kudirkos, patalpintas 6 Num. 'Varpo' 1898 metų. Tarp tų dviejų himnų buvo dar atgiedota keletas lietuviškų dainelių".

Prie Kudirkos giesmės paplitimo bus prisidėjusi ir populiari mūsų chorų ir apskritai dainos mėgėjų tarpe L. Eremino knygelė "Dainos sutaisytos ant keturių balsų" (išsp. Tilžėje 1902), kurioje buvo keliasdešimt choro dainų (daugiausia vokiečių ir kitų kompozitorių), pamėgtų ir greitai pasklidusių mūsuose, pvz. kad ir "Sveiki, broliai dainininkai", kurią dažnas tikra lietuvių daina palaiko. Kudirkos "tautiška giesmė" buvo pati pirmoji Eremino knygelėje.

Tais pačiais 1902 m. Kudirkos giesmė su gaidomis buvo išspausdinta Krokuvoje išleistoje J. Schiekoppo pradinėje lietuvių kalbos gramatikoje (Gramatyka litewska początkowa), kurią iš vokiečių kalbos lenkiškai išvertė J. Januškevičius ir A. Maciejauskas.

Į Kudirkos giesmę mūsų patriotinės visuomenės dėmesį labai atkreipė vienas brutalus rusų policijos poelgis. Jai užkliuvo ant Kudirkos kapo 1902.X.24 pastatytame paminkle įrašytas antrasis jo himno posmas. "Varpo" korespondentas rašė (1903, Nr. 4-5): "Nau-

(Nukelta į 2 psl.)

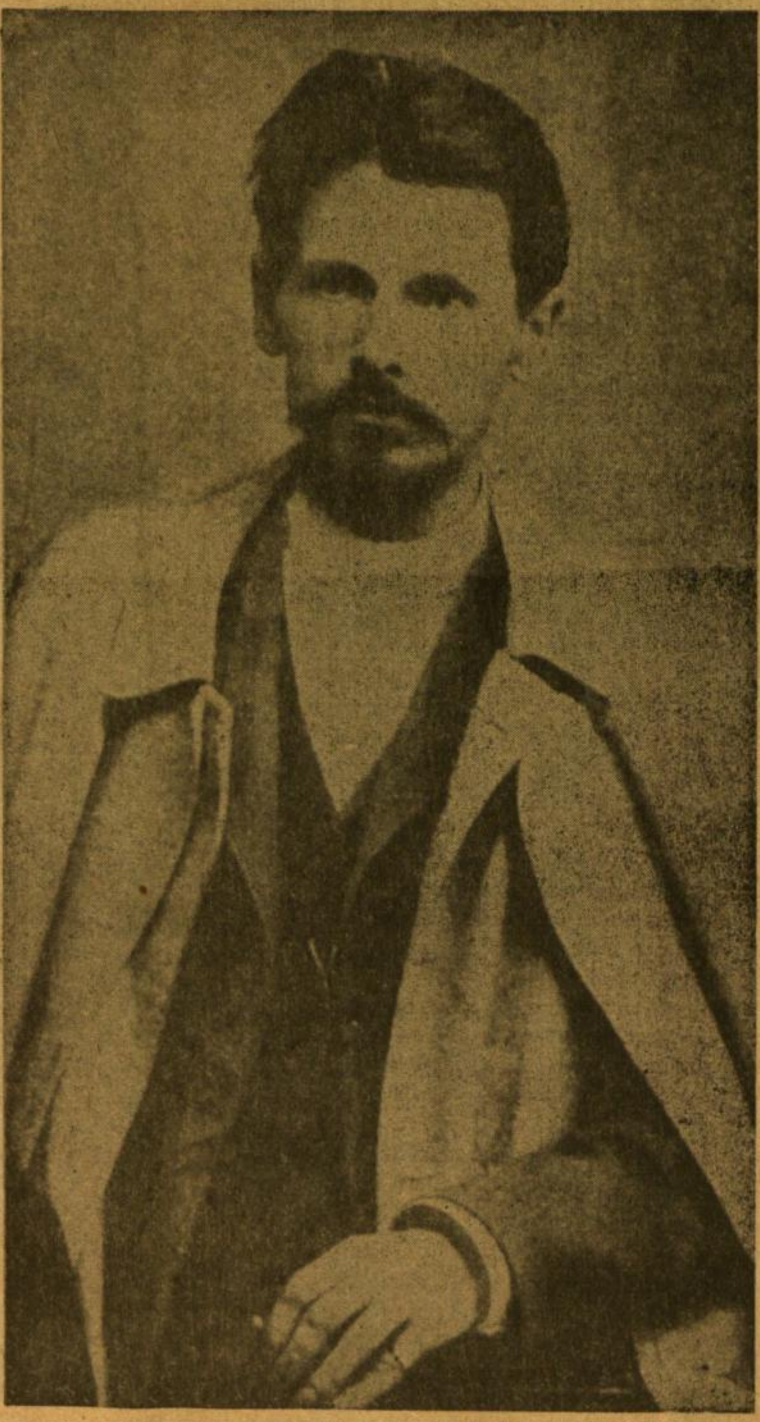

Lietuvos himno autorius dr. Vincas Kudirka (1858-1899)
(Iš Br. Kviklio archyvo)

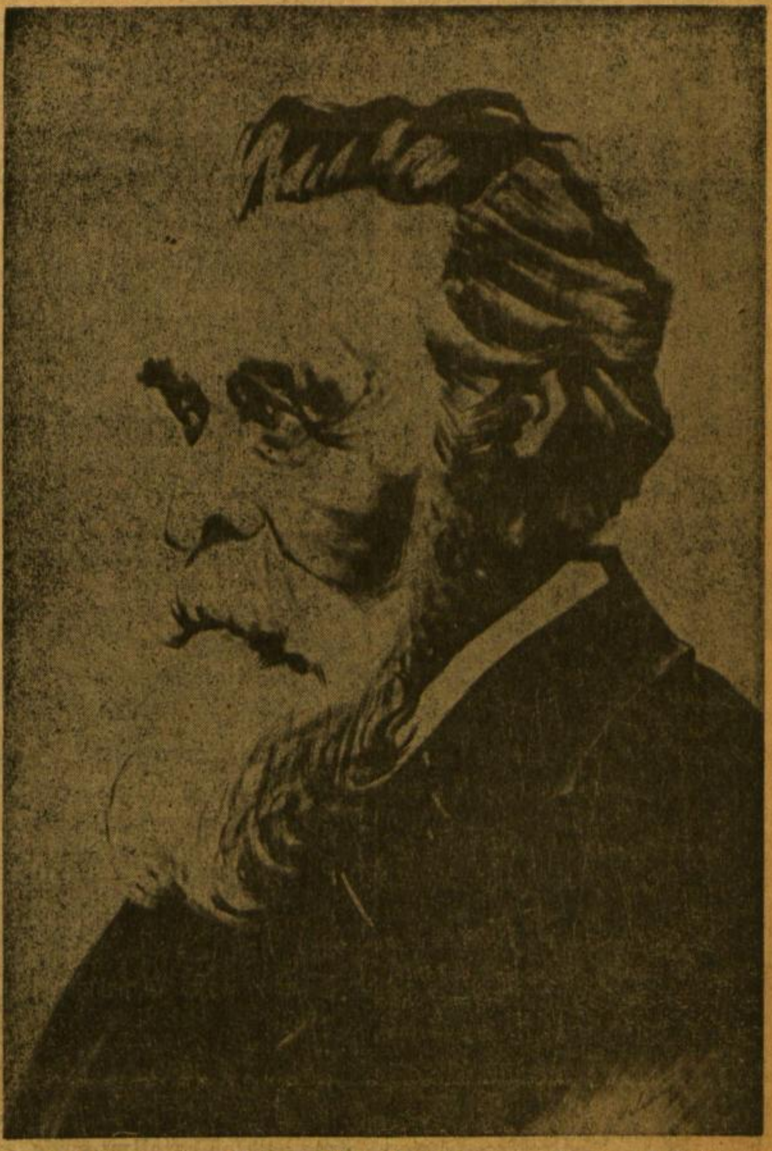

Dr. Jonas Basanavičius (1851 — 1927. II. 16) Piešinys J. Kelečiaus
(Iš Br. Kviklio archyvo)

Dr. Jonas Basanavičius apie Vasario 16-tąją

Galop atējo vasario 16 d., kada visiems 20 Lietuvos Tarybos nariams susitarus, nuspręsta tapo paskelbti Lietuvos nepriklausomybę Vokietijai, Rusijai ir kitoms valstybēms. Tai buvo šeštadienis, 12 val. 30 min. dieną, kada man Taryboje pirmininkaujant ir skaitant paskelbimo formulą, tai ir atlikta tapo, visiems Tarybos nariams karštai delnais plojant. Tačiau kitą dieną tą Lietuvos nepriklausomybēs deklaraciją "Lietuvos Aide" paskelbus, laikraščio numeris su jąją vokiečių cenzūros buvo konfiskuotas, bet nežiūrint to visgi tuojau pasisekē Berlyno laikraščiuose tą nuotykį pagarsint.

(Iš J. Basanavičiaus autobiografijos)

Lietuvos himno istorijos bruožai

(Atkelta iš 1 psl.)

miestis (Suv. gub.). Valdžia ir numirusiems neduoda ramiai gulėti. Štai 2 ir 3 kovo mėnesio vietinė Naumiesčio policija nudraskė nuo paminklo a. a. Vinco Kudirkos lentutę su buvusiomis ant jo eilėmis, iškaltomis auksinėmis litaromis: Tegul saulė Lietuvoj [...] Ant šios lentutės pasiliko tik užrašas, aukščiau padėtas, apie dieną daktaro gimimo ir myrio. Ši lentutė buvo iškalta iš to paties akmens, ir policija, nukirsdama paženklintas litaras, sugadino visą paminklą. Visą tą vietą, kame buvo minėtos eilutės, policija paliepė juodai nudažyti".

"Dabar galima būtų tas parašas atnaujinti", — rašė 1910 m. Perkūnėlis (Bronius Prapuolenis): "bet visi sako, kad verčiau tasai barbariškas sudraskymas pasilieka tolimesnei atminčiai lietuvių, idant pažintų ir stebėtųsi, kokie kitąsyk buvę Lietuvoje laikai" (Barbarizmas, apsireiškiąs užgynime rusų lietuviams spaudos per grafą Murawjową. 1910, p. 12)

Tokių sumanymų atnaujinti įrašą būta. Kazys Mažonas prisimena: "1907 metais [tada jis gyveno Naumiestyje] mažas būrelis mūsų neramių jaunuolių, mano geram draugui Karoliui Skirgailai sumanius, nutarėme sunaikintą paminklę užrašą atnaujinti, uždengiant sunaikintąją paminkle vietą bronzine plokšte, kurią lengva buvo Karaliaučiuj užsakius gauti su joje atlydintu tekstu. Tam reikalui buvome sumetę atitinkamą išlaidom pinigų sumą, bet buvome neoficialiai perspėti, kad tuo atveju gali atsitikti, kad ir visas paminklas gali būti pašalintas. Sudėtus pinigus sunaudojome bendram antkapio sutvarkymui ir pagražinimui" (iš 1969.IX laiško šio straipsnio autoriui).

Spaudą atgavus ir lietuvių viešojo gyvenimo sąlygoms palengvėjus, įnikta įvairiuose miestuose ir miesteliuose rengti vad. lietuviškuosius vakarus su vaidinimais ir choro dainomis. Pastarųjų tarpe ypač buvo pamėgta Kudirkos giesmė, tapusi tiesiog būtina programos dalimi. Nuopelną dėl to A. Garmus savo prisiminimuose skiria Griniams: "Dr. K. Grinius ir Joana Griniuvienė sugalvojo per viešus susirinkimus [t. y. lietuviškuosius vakarus] giedoti V. Kudirkos 'Lietuva, Tėvyne', kaip himną. Neviešuose susirinkimuose buvo giedamas 'Internacionalas' ir kitos revoliucinės giesmės. Taip Grinių šeimos iniciatyva 'Lietuva, Tėvyne' pasidarė tautos himnu; jis visur ir visuomet buvo giedamas" (A. Garmus, "Dr. K. Griniaus šeima 1905-1906 m.", Nemunas, Nr. 2, 1950, p. 9).

Betgi tas himnas buvo giedotas ne tik Suvalkijoje ir Marijampolėje, kur tada gyveno Griniai, bet ir plačiai visoje Lietuvoje, kur Grinių įtaka iš viso nebus nė siekusi. Štai Panevėžyje (1905.III.17) per liet. vakarą "dainavo mergaičių ir vyrų choras, Panevėžio vargonininko p. Birmonto vedamas. Pirmiausia dainavo himną 'Lietuva', kurį atkartojo keturis sykius. Matyti, kad visiems labai patiko" (Vilniaus Žinios, 1905, Nr. 70). "Vilniaus Kanklių" 1906.X.I.1 d. surengtame vakare: "Iš pradžios padainavo vyriškas choras, paskui maišytas, keletą puikių dainelių, tarp jų net tris kartus mūsų numylėtą 'Lietuvą, tėvyne mūsų" (Viln. Žin., 1906, Nr. 259).

Giedant, ar tada tik dainuojant, Kudirkos giesmę imta ir atsistoti, tuo reiškiant jai pagarbą lyg jau himnui. Cituotame K. Mažono laiške randame dar šią informaciją: "Vasaros pradžioj 1905 metų pirmam K. Naumiestyj, berods, ir pirmam visoj Sudavijoj lietuviškam vakarui ruošėmės su ypatingu atsidėjimu ir kruopštumu, kurio programoj choras buvo pirmoj vietoj. [...] Repetuojamų dainų repertuare buvo ir 'Lietuva, tėvyne mūsų', kuri savo turiniu, na, ir melodija ryškiai skyrėsi iš kitų dainų savo žodžių prasmingumu ir melodija, kuri daugiau panėšėjo į jausmingą maldą. Ja buvo nutarta ir vakaro programą pradėti. Prieš pat vakaro pradžią būreliui atsilankiusių jaunų lietuvių buvo pasakyta ir jie pakurstyti, kad bus giedamas lietuviškas himnas ir reiktų, kad jį giedant visi sustotų. Užgiedojus jį, didžiuma susirinkusios publikos triukšmingai sustojo, o su ja ir likusieji, vieni gai manydami kad vakaras prasideda malda, kiti, manyčiau, iš mandagumo. [...] Nuo šito man atmintino vakaro kiekvienas sekantis juomi prasidėdavo ir bent mano atminime nebuvo atsitikimo, kad būtų himno išpildymo metu likęs nors vienas kėdėje sėdėti, neišskiriant ir kiekvieną kartą šiuose vakaruose atsilankiusių rusų pareigūnų, o kai kada ir paties apskrities viršininko, Naumiesčio aukščiausios figūros".

Jonui Valaičiui "pirmą kartą Kudirkos giesmę, jau himnu vadinamą ir atsistojus giedamą, teko klausyti 1905 m. Grinių (daktaro ir žmonos) ruoštame vakare Marijampolėje: buvo choras ir vaidinta 'Amerika pirtyje' (iš 1969.VIII.29 laiško).

Ypač svarbus Kudirkos himno istorijoje buvo Didžiojo Vilniaus seimo išvakarių koncertas (1905. XI. 20. / XII. 3, nes ten atsilankė daugelis iš visos Lietuvos, Vilniun suvažiavusių seimo atstovų, ir pats koncertas tapo lyg ir viso seimo dalimi. Tad ir Kudirkos giesmei skirtoji himnui derama pagarba įgavo tam tikro oficialumo. Skaitome "Vilniaus Žiniose" (1905, Nr. 275): "Prieš vaidinimą ir po vaidinimo choras, p. [M.] Petrauskio vedamas, padainavo kelias tautiškas lietuviškas dainas. Rankų plojimai ir prašymai atkartoti tiktai tada nutilo, kaip choras pradėjo ir vėlei dainuoti. Tautiškąjį mūsų himną 'Lietuva, tėvyne' reikėjo tris kartus padainuoti. Visi salėje esantieji stati šitą mūsų himną išklausė".

Atsistojimas, Kudirkos himną giedant, tapo visuotiniu papročiu lietuviškuose vakaruose. Apie tai skaitome gausiose korespondencijose. Pvz. Ukmergėje (1906.XI.19): "Himną 'Lietuva, tėvyne mūsų' publika visus tris sykius išklausė stovėdama". (Viln. Žin., 1906, Nr. 58). Tauragėje (1906.XI.22): "Dainą 'Lietuva, tėvyne mūsų' publika išklausė sustojusi" (Viln. Žin., 1906, Nr. 268). "Rugpiūčio 6 ir 7 d. Biržuose vietinės ugniagesių sargybos naudai pirmąsyk atliktas lietuviškas vakaras. [...] Pradedant teatrą, padainuotas lietuviškas himnas, kurį publika išklausė stovėdama" (Šaltinis, 1906, Nr. 25) Ūdrijoje (Suvalkų gub., 1908.VI.15): "Dainavo apie dešimtį dainų. Neužmirštas, žinoma, buvo ir Lietuvos himnas. Chorui pradėjus 'Lietuva, tėvyne mūsų', visa publika, išskyrus pirmutinę eilę, kaip vienas žmogus atsistojo" (Viln. Žin., 1908, Nr. 146). Rokiškyje (1908.IV.20): "Choras puikiai dainavo. Lietuvos himnas, prašant publikai, buvo dainuotas keletą kartų; laike dainavimo visi stovėjo" (Viln. Žin., 1908, Nr. 93).

Buvo reiškiamas nepasitenkinimas, net pasipiktinimas, jei kas neatsistodavo: "Vasario 18 d. [1907] Ramygaloj buvo įrengtas 'Lietuvių vakaras'. [...] Pradedant vakarą, vietinis choras padainavo 'Lietuva, tėvyne mūsų', kuri jau pažįstama ne tik lietuviams, bet ir svetimtaučiams. Laike giedojimo publika sustojo, išskyrus kelias dvarpones, kurias, matyt, menkai apeina tas viskas, kas taip brangu yra kiekvienam lietuviui" (Viln. Žin., 1907, Nr. 45).

Žinoma, kai kurie neatsistodavo anaiptol ne dėl kokio nors noro pademonstruoti. Štai pvz. "Vilniaus Žinių" (1908, Nr. 125) korespondentas rašo apie Kėdainiuose per Sekmines įvykusį vakarą: "Choras dainavo himną ir šiaip žmonių dainas. Himną begiedant, ne visi atsistojo, nes ne visi suprato, ką jis reiškia".

Ypač gi paprastam liaudies žmogui, atėjusiam pasižiūrėti vaidinimo ir pasiklausyti choro, nekartą buvo ir nesuprantama, kodėl čia reikia stotis, kai viena daina dainuojama. Štai savo korespondencijoje apie 1918.VII.27 d. vakarą Rozalime rašė Žemaitė (Viln. Žin., 1908, Nr. 176): "Per himną 'Lietuva, tėvyne mūsų' sodiečiai nei vienas nesistojo, nors nekurie iš inteligentų ragino stotis, bet maža kas tepaklausė, — tik žiūrėjo vienas į kitą, nežinodami, kam juos ragina stotis. Gaila, kad įrengėjai nepranešė balsu, jog reikia atsistoti. Geriausiai išpuolė tai padaryti choro vedėjui. Kitą sykį žmonės jau žinotų" (Žemaitės raštai, V, 1957, p. 574).

(Nukelta į 3 pusl.)

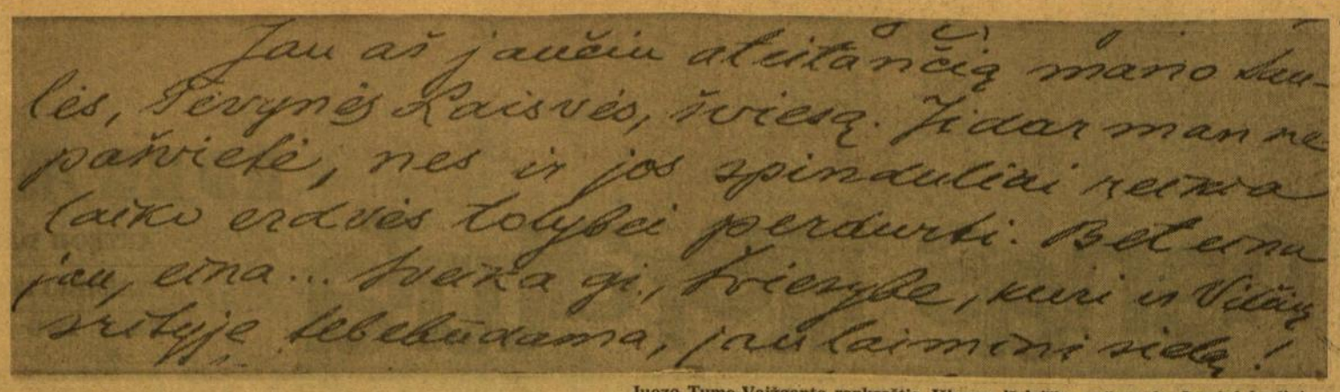

Juozo Tumo-Vaižganto rankraštis. Iškarpa iš laiško, rašyto dr. Jurgiui Šauliui

Kaip Juozas Tumas-Vaižgantas pasitiko Vasario 16-tąją

Jau aš jaučiu ateinančią mano Saulės, Tėvynės Laisvės, šviesą. Ji dar man nepašvietė, nes ir jos spinduliui reikia laiko ir erdvės tolybei perdurti. Bet eina jau, eina... Sveika gi, Šviesybe, kuri ir Vilčių srityje tebebūdama, jau laimini sielą!

Kamgi man reikia tos Laisvės? Ar aš žinau? Aš tesijaučiu be jos baigiąs vyti. Ir kam man teirautis? Argi teiraujas Augmuo, gerdamas Saulės šviesos? Yra Saulės — jis stamantrus, žalias ir tarpus; plačiai žydi, smarkiai kvepia, gausiai dera. Nėra Saulės — liūsta, nykst, lėpsta ir — miršta. Sveikas — džiugina ir gaivina pasaulio pasaulį; menkas — tetinka po kojų pakreikti ir sumindžioti.

Kiti Tautos Laisvės Saulės vietoje žada užsidegti, sako, dar skaistesne Šviesą, Elektros šviesą; Tautos Nepriklausomybės vieton padėti — atskirų žmonių laisvelę. Gerai ir tai; tik negana. Mano laisvė — man tešvies; elektros kriaušė tėra skaisti mano kambarėlyje. O aš ištroškęs, kad visos atskirų piliečių švieselės, į vieną susidėjusios, sutviskėtų tokia skaistybe, kad jos pašvaistę išvystų ir kraštas žemės. Man skaistesnis Saulės kamuolys už Elektros kriaušę. Man brangesnė Lietuvos laisvė; nelaisvoje Tėvynėje — aš tik bejuostis, o nelaisvas.

(Iš J. Tumo-Vaižganto laiško Generaliajam Lietuvos Tarybos Sekretoriui dr. Jurgiui Šauliui, Stockholmas, 1918. I. 8).

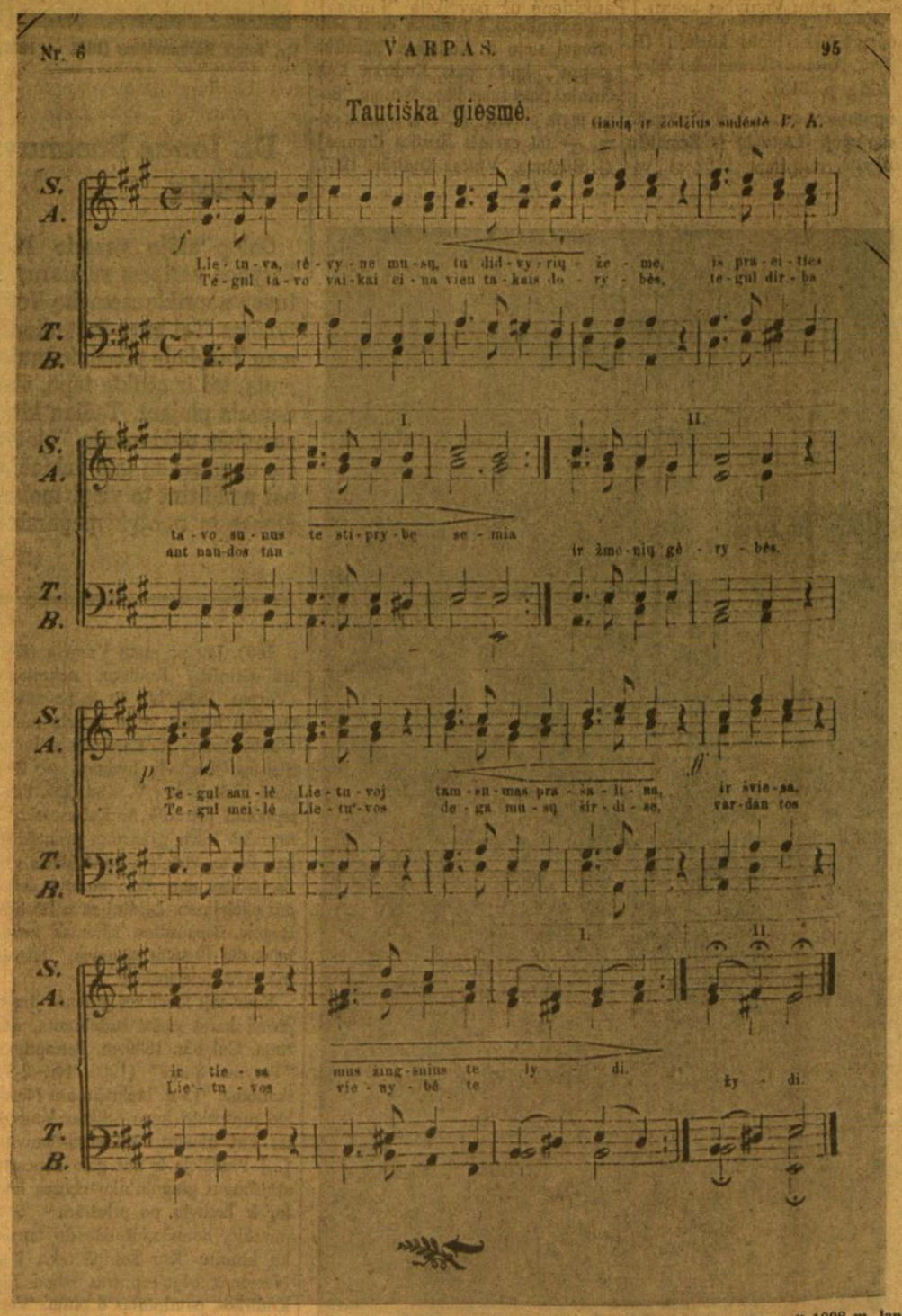

Nr. 6 VARPAS 95

Tautiška giesmė.

Dr. Vinco Kudirkos Tautiška giesmė, vėliau virtusi Lietuvos himnu, pirmą kartą atspausdinta "Varpe" 1898 m. lapkričio — gruodžio mėn. Nr. 6.

PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
DR. FANG C. LU
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Il., 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt., 1-5 treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURBIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 8-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K Ė A
V A I K Ų L I G O S
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasrien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

DR. K. A. V. JUCAS
Board Eligible
American Board of Dermatology
SPECIALYBĖ ODOS LIGOS IR CHIRURGIJA
6324 North Milwaukee Avenue
Tel. 763-3310 266-8668

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasrien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val., p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. o trečiad. uždaryta

DR. NINA KRAUCEL KRIAUČELIONAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Avenue
Tel. WA 5-2670, neatsiliepus skambinti 4471-0225. Valandos pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 8 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val. Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123 Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv., ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubių reikalų susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8107 West 71st Street
Valandos: 1—5 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4854
Val.: pirm. antr. ketv. 2—5 ir 6—8 penktad. 2—5. Šešt. pagal susitarimą

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antrad., ketvirtad., nuo 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiad. ir penktad. uždarya
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048.
Ofiso telef. 476-4042

Tel. 925-3388
DR. S. GEŠTAUTAS
Nervų, emocinės, šeimos problemos
2624 W. 71 Street
Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro
Šeštadieniais 8:30 - 12 val. dieną
Emergency tel. — 788 - 3981

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems.

Penktoji dailės paroda New Yorke

Lietuvių fondo premija paskirta Kazimierui Žoromskiui

RIMA ČERKELIŪNIENĖ

Naujai pastatytam Kultūros židiny New Yorke pirmą kartą vyksta lietuvių menininkų paroda (vasario 9-17 d.).

Pats Kultūros židinys, kurio oficialus atidarymas įvyko vasario 10 d., yra tikrai vertas New Yorko lietuvių džiaugsmo ir pasididžiavimo.

Vasario 16 proga JAV Lietuvių Bendruomenės New Yorko apygarda jau penkeri metai iš eilės ruošia parodas ir sudaro sąlygas išstatyti savo kūrinius ne tik žymesniems mūsų menininkams, bet ir jaunesnėm pajėgom, kurios dar bando tik pirmuosius žingsnius. Šiemetinėje parodoj matome 43 dalyvius su 109 eksponatais.

Paroda išdėstyta per porą aukštų. Didžioji salė, kurios paskirtis patenkinti visas visuomenines, sportines ir kultūrines New Yorko lietuvių apraiškas, parodai skirto uždavinio atlikti tikrai negali. Aukštos lubos, siauručiai, ilgi langai, sieninių spalvų parinkimas tinka minėjimams, pobūviams, vaidinimams ir sporto renginiams, bet ne dailės parodai.

Įžengus į kėdėmis pripildytą salę, vien tik ant sienų tirštai sukabinti paveikslai prapuola, susidaro įspūdis, kad jie čia tik atsitiktinai sudėlioti, jais užpildytos tik tuščios sienos. Blyškus, iš aukštai krentantis apšvietimas paveikslus blankina ir plokština. Žemutinėj salėj išdėstyti eksponatai jau daug prieinamesni, nes salės apimtis, žemos lubos, geras apšvietimas sudaro intymią nuotaiką ir natūralų kontaktą tarp žmogaus ir paveikslo. Dar trečioj, mažiausioj, patalpoj sukabinti jaunesnių tapytojų bandymai ir, daugiausia ant stalų, gana nerūpestingai, gal išskyrus kelis keramikos darbus, išdėstyti skulptūros darbai. Tuo būdu pagrindinis parodos vaizdas suskaldytas, neturi vientisumo.

Taip pat ir paveikslai, žiūrint pajėgumo, gana "liberaliai" paberti. Pačiam žiūrovui, pagal jo sugebėjimą, tenka atsirinkti stipresnius darbus nuo dar tik mėgėjiškų bandymų.

Skirtingos menininkų srovės, mokyklos ir skonis matomi glaustai vienas šalia kito. Realistinio meno atstovas greta impresionisto, abstraktas prie siurrealisto ir taip toliau. Įdomu, kad šioje, kaip ir daugely kitų panašių parodų, rasim beveik pilną skalę meno srovių sekėjų, nuo devyniolikto amžiaus realistų iki paskutiniųjų modernių idėjų atspindžių.

Kas būdinga, pažvelgus į mūsų dailininkų tematiką?

Jie gyvena praeities prisiminimais, atkuria Lietuvos gamtovaizdį, bando išjausti dabartinę tautos tragediją, remiasi liaudies motyvais, arba sprendžia menines problemas abstrakčia bei geometrine forma.

Didžiosios salės galinę sieną dominuoja trys gana didelio formato Kazimiero Žoromskio paveikslai. Vienas iš jų, "Trečias matavimas" (aliejus), papuoštas trispalviu kaspinu, laimėjęs Lietuvių fondo 1000 dolerių premiją. Visi trys darbai yra to paties stiliaus — juos būtų galima priskirti prie vis dar besivystančio op-art pasireiškimo.

Žoromskio paveikslai virtuoziškai išpildyti. Siauros, kokio ketvirčio colio palšvų spalvų juostos sudaro lyg optinę užuolaidą, už kurios juda gelsvų, rusvų spalvų abstrakčios formos. Mūsų patyrusiam dailininkui technika nesudaro jokių kliūčių. Išgaunamas įdomus erdvės pajautimas.

JAV LB New Yorko apygarda savo keliu paskyrė tris premijas. Pirmoji, 300 dolerių, atiteko Reginai Ingelevičienei už "Kompoziciją Nr. 10" (aliejus), antroji, 200 dolerių, Vidai Krištolaitytei už paveikslą "Auka" (aliejus).

Kazimieras Žoromskis — Nuotrauka V. Maželio

100 dolerių premija už lietuvišką tematiką paskirta Aleksandrai Vitkauskaitei-Merker už paveikslą "Lietuviškos koplytėlės" (aliejus).

Reginos Ingelevičienės darbuose jaučiama stipri mokykla, stiprus piešinys. Komplikuota kompozicija išsako gamtos ir žmogaus santykį.

Vida Krištolaitytė turi drąsų teptuko pabraukimą. Ji, kartais su minimalinėmis priemonėmis, išgauna dramatišką, tragišką nuotaiką. Iš jos paveikslų trykšta savita, neabejotina jėga.

Aleksandra Vitkauskaitė-Merker gavo premiją už spalvingą pasvirusių koplytstulpių kompoziciją.

Be to, Kunigų Vienybės premija už religinį meną nuspręsta Pauliui Jurkui už paveikslą "Rūpintojėlis" (akrilis).

Be premijų, garbės pažymėjimais išskirti:

1. Irena D. Griežė už triptiką "Prieš du milijonus metų" (aliejus), 2. Jonas Rūtenis už paveikslą "Vyturėlio giesmė" (akrilis), 3. Pranas Lapė už paveikslą "Kompozicija Nr. 6" (aliejus), 4. Juozas Sodaitis už paveikslą "Šauklys" (akrilis), 5. Ona Paškevičienė už paveikslą "Vaisiai" (pastelė), 6. Jadvyga Paukštienė už paveikslą "Jaunas žvejas" (akvarelė).

Iš kitų, čia nepaminėtų darbų, dar krito į akį Gražinos Krasauskaitės-Dragūnevičienės keturi kūriniai — šviežias, savitas priėjimas, su dideliu polėkiu. Mykolas Paškevičius savo darbais pasižymi sofistikuota technika ir didele elegancija, sugebančia išvengti sentimentalumo.

Gaila, kad neseniai Chicagoj premija atžymėta Irena Mitkutė New Yorko visuomenės nesupažindino su platesne savo darbų skale.

Parodoj pasigedom grafikos. Be to, eilė pajėgių menininkų iš Rytų pakraščio šiemet nedalyvavo. Dailininkai, buvę vertinimo komisijoj, aišku, nebuvo kandidatais premijoms gauti.

Premijoms skirti komisiją sudarė: Aleksandras Vakselis (pirmininkas, Lietuvių fondo atstovas; jis ir LB New Yorko apygardos pirmininkas), Albinas Elskus (JAV LB New Yorko apygardos kviestas dailininkas), Česlovas Janušas (Amerikos Lietuvių dailininkų sąjungos atstovas), Vytautas Kašuba (Lietuvių dailės instituto atstovas), Vytautas K. Jonynas (New Yorko Lietuvių dailininkų sąjungos atstovas).

Metant baigminį žvilgsnį į parodą, miela pastebėti, kad joje pasirodė eilė jaunųjų. Jų pastangos mene vienų daugiau, kitų mažiau ryškios, kelia vilčių, jog turime žadantį prieauglį, kuris papildys mūsų dailininkų gretas.

Mąstymai apie Nemuno šalies likimą

ROMUALDAS KISIELIUS

Pamiškių laužavietes jau užžėlė
nauja žolė, o ateinančiose kartose
nėra jokios ugnies...

Todėl išmokime gerai plaukioti
svetimomis jūromis,
nes juo ilgiau mes išsilaikysime
ant bangų, tuo bus didesnis laimėjimas žemei...

Žemei, iš kurios dulkių buvo padarytas
mūsų kraujas...
Žemei, kuri išliks gyva
ir be mūsų kraujo...

*

Senieji Lietuvos miškai
žaliuoja už tūkstančių mylių,
o mes jau seniai maitinamės
svetimosios žemės duona...

Ir mūsų Motina šiandien mūs
jau neatpažintų,
nes mūsų šakos jau neturi
nė gimtųjų miškų žalumos,
nė Nemuno krantų kvepėjimo...

*

Žiūrėdamas į dienų suraukšlėtus
mano bendraminčių veidus,
aš matau tik besileidžiančią saulę...
Skridimą be sparnų...
Ir sukalkėjimo dėmes ant smilkinių...

Ir aš šaukiu, sugrįžkite atgal!
Sugrįžkite į šių dienų saulę,
kad ateinančios generacijos jus atpažintų,
dar jai nenusileidus!

*

Mano tautos gyvoji upė šiandien neturi
nė spalvos... nė krantų...

Ji turi tik tekėjimą
per Dainavos šalies lygumas,
per Sibiro šaltąsias tundras
ir per dulkėtus dangoraižių miestus...

Jos srovė laužiasi iš vienos generacijos
į kitą, su savim nešdama
Nemuno krantų smėlį į nežinomus uostus...

*

Jei laisvės dvasia neatgaivins tremtinio širdies,
laikas paliks mūsų kaulus šių dienų atkrantėse
Ir nueis tolyn, be jokių pėdų... be jokio ženklo...
Ir mes ilsėsimės čia,
svetimosios žemės krūtinėje, alsuodami tyla
ir svajodami apie saulėtekį Nemuno žemėje...

Lietuvos himno istorijos bruožai

(Atkelta iš 2 psl.)

Toks raginimas betgi galėjo būti nepatogus, kai publikoje būdavo ir svetimtaučių. Štai "Šaltinio" korespondentas (1906, nr. 15) rašė apie Žiburio d-jos vakarą Marijampolėje: "'Lietuva, Tėvyne mūsų' bedainuojant, kuris ten iš publikos suriko: Stokit! stokit! Visi sustojo. Dainavo šį 'himną' [korespondentas rašo: 'imną'] net keturis kartus, Tris kartus pagret, o paskutinis užbaigoj. Nors ši daina labai puiki ir ilgainiui gal tapti tautiškuoju lietuvių himnu, bet visgi mes truputį nemandagiai pasielgėme, priversdami svetimtaučius net keturis kartus atsistot".

S. Čiurlionienė parašė net visą straipsniuką "Kaip žiūrėti į tautos gimno [himno] dainavimą" (Viltis, 1909, Nr. 18). Aštriaplunksnė rašytoja, kuri savo kritikos knygele "Lietuvoje" (1910) gerokai bakstelėjo mūsų visuomenei dėl nepakankamo domėjimos ir rūpinimos kultūros reikalais, randa smarkių žodžių ir dėl nepakankamai reikštos pagarbos himnui: "Yra paprotys, surengus vakarą, ar didesnę vakarušką su dainomis, dainuoti 'Lietuva, tėvyne mūsų', kaipo tautos himną. Yra paprotys, tą himną dainuojant, stovėti ir reikalauti, kad atkartotų. Prieš ketverius metus buvo tai naujiena. Žmonės, išgirdę tą himną, kilo šarpiai, stovėjo tyliai, nė vieno apsiašarojusios akys, žvelgdamos į kaimyną, švelniai klausė pasididžiuodamos: 'Argi tikėjomės to sulauksią?' — 'kas galėjo tikėtis!' — skrido nuo kaimyno lūpų — 'kaip malonu...' — 'Dar kartą'... dar kartą!' maldavo publika, ir choras kartojo, ir visi klausė, susigraudinę, šypsodami. Negalvojo niekas, koks yra tas himnas. [...] Visuomenė priėmė, ir kuomet jau buvo galima balsu pragysti — klausė, gėrėjos ir mokėjo susigraudinti. [...] Paskui teko man kelerius metus prabūti užsienyje ir, vos pernai sugrįžus į Vilnių, nueiti į vakarą ir išgirsti 'Lietuva, tėvyne mūsų'. Suskambėjo pirmi žodžiai — žiūriu, kas rados?.. Vilniaus inteligentija nedrąsiai, negundringai žvalgydamos, raitydamos, kilo palengva, keli demonstratyviškai pasiliko besėdį, o dauguma šypsojo, norėdami tuo nusišypsojimu pasakyti: 'Tai niekai, tai toks tik paprotys...' [...] Gal tik Vilniuje taip?.. Kur tau! — mačiau didelį lietuvių vakarą Petrapilyje, ir visa publika, išgirdus himną, kaip susitarusi, raitėsi, kraipės... net biauru žiūrėti — ir matei žmogus, kaip 99-ms iš šimto nebebuvo tai jau tautos himnas, tik ot — viena programos dalis, per kurią, nežinia dėl ko, reikia keltis iš kėdės. Taigi, mano nuomone, tie, kuriems tas himnas nereikalingas, tegu nedainuoja jo; tie, kuriems tas himnas brangus, tegu nedainuoja ten, kur jis nereikalingas; kurie gi labai nori dainuoti, tegu atmena, jog galima vien ten, kur jis yra brangus, t. y. ne per didelius vakarus su mišriais svečiais, bet angštame būrelyje savųjų".

Na, taip blogai gal ir nebuvo, kaip čia rašo Čiurlionienė, iš viso linkusi savo kritikoje pasmarkinti ir lyg iš aukšto žiūrinti į paprastąją visuomenę, kurios nuotaikas labiau bus pajautusi tokia pat paprasta Žemaitė, nors ji anaiptol nebuvo saldžiai sentimentali ir nepabijodavo kietesnio žodžio, jei matė tam reikalą. Apie himno daromą įspūdį ji taip rašė savo korespondencijoje (Viln. Žin., 1907, Nr. 36): [Vilniaus Kanklių vakare] "būrys lietuvaičių užtraukė sutartinę, visas kambarys, kaip vienas žmogus, stojo stati, nes pragydo tautišką lietuvišką himną. Himno gaida sujudino ir sugraudino širdį, atsiminei neseniai pergyventą laiką, kuomet žmogus baimėje, patyliais šnibždėjo: 'Lietuva, tėvyne mūsų'. Sykiu džiaugsmas šildė širdį, jog jau iškovojome nors tiek liuosybės, kad galima tuos žodžius viešai ir balsu dainuoti" (Žemaitės raštai, V, p. 316).

Toksai atsistojimas, kuris buvo aukščiau daugeliu ištraukų iš ano meto spaudos pailiustruotas, buvo svarbus Kudirkos "tautiškos giesmės" virtimo tautos himnu istorijoje. Kai nebuvo kokių savarankiškos lietuvių valdžios organų ar bent plačiai pripažintų visuomeninių institucijų, galėjusių autoritetingai paskelbti tą ar kitą giesmę himnu, pati visuomenė, pagerbdama Kudirkos giesmę atsistojimu, ją savajme patvirtino tautos himnu.

Į tokią išskirtinę pagarbą netruko atkreipti savo įtaringą dėmesį rusų policija. Štai Ukmergėje 1908. X.2 d. "vakarui pasibaigus, policijos prižiūrėtojas (kvartalninkas) ir žandarų paapicieriai klausinėjo, kodėl daugumas publikos stovėjo laike dainavimo tautiško himno. Tačiau stovėjo ir kai kurie rusai. Kai kurie viršininkai laike himno demonstratyviškai išėjo iš salės, o kai kurie sėdėjo. Keletas rusų ir lenkų vaikėzų laike himno švilpė prie durų stovėdami. Ant rytojaus pavalsčio viršininkas atsiuntė pas p. Valiukonį [choro vedėją, vargonininką] policistą, nežinia dėl ko reikalaudamas iš jo himno turinio ir gaidų" (Viln. Žin., 1908, Nr. 13). Kavarske (1908.XI.29)" p. anstolis norėjo dar prisikabinti ir sakėsi galįs išvaikyti vakarą už tątai, kad publika sustojo, uždainavus chorui 'Lietuva, tėvyne mūsų', betgi visgi to nepadarė, nes buvo jam paaiškinta, kad nei vienas iš įrengėjų nekvietė publikos sustoti per himną, o publika pagal savo norą gali atsistoti per kiekvieną dainą" (Viln. Žin., 1909, Nr. 58).

Kadangi rusų policija mėgdavo išsigerti ir būdavo nesunkiai paperkama, tekdavo ir tokių priemonių griebtis. Mūsų spaudos veikėjas ir uolus Rygos lietuvių teatralas Liudas Jakavičius savo atsiminimuose vaizdingai aprašė vieną tokį atsitikimą: "1914 metais balandžio mėn. 26 dieną rengėmės iškilmingai minėti lietuvių spaudos 10 metų sukaktuves. [...] į dainų programą buvo įrašytas ir Lietuvos himnas. Policijos cenzorius, nors ir draugiškas man buvo, bet, savo sprandą gelbėdamas, mūsų himno nepraleido nė už ką. Aš jam siūliau ir riebų kyšį ir geras vaišes, bet jis nieko nesutiko tos mano afišos su Lietuvos himnu patvirtinti. O aš labai norėjau, kad nors kartą mūsų himnas būtų viešai sugiedotas. [...] Einame pro restoraną 'Belviu'. Kviečiu įeiti. [...] Kai grafinas buvo jau pusiau nugertas, vėl pradėjau jį dėl tos savo afišos klibinti. Jis, nebegalėdamas manęs nusikratyti, pasakė: 'Duok čia tą savo afišą, nebeturiu jėgų tau atsakyti. Tu jau išėjai kartą iš policijos priežiūros už savo prūsines knygas, tai dabar vėl kankini mane su tais savo teatrais'. Ir, paėmęs iš manęs afišą, čia pat pieštuku išbraukė Lietuvos himną ir parašė 'Lietuva, tėvyne mūsų' (Nacionalnaja piesnia) Tautiška daina. — 'o, taip parašykite ir atneškite man rytoj, aš patvirtinsiu. Bet žiūrėkit ten, begiedant jums tą savo himną, publika atsistos. Tai budintis pristavo (nuovados viršininko) padėjėjas gali uždaryti jums vakarą. O ten vėl protokolas ir visi velniai...' Po to įbrukau jam į delną 25 rublius. [...] Bet dabar kilo naujas rūpestis: kaip sugiedoti scenoje Lietuvos himną? Juk negalima giedoti himną publikai sėdint, o atsistoti irgi negalima, nes policija gali uždaryti vakarą, iškelti man bylą. [...] Šumaniau kviesti tą patį policijos cenzorių, [...] kad jis atvyktų į tą mūsų vakarą ir mūsų sąskaiton su budinčiu pristavo padėjėju pavlešėtų bufete, kol mes iškilmingai scenoje sugiedosim Lietuvos himną. Policijos cenzorius mielai sutiko mums pagelbėti ir pasakė: 'Būkit ramūs, viskas bus tvar-

(Nukelta į 4 psl.)

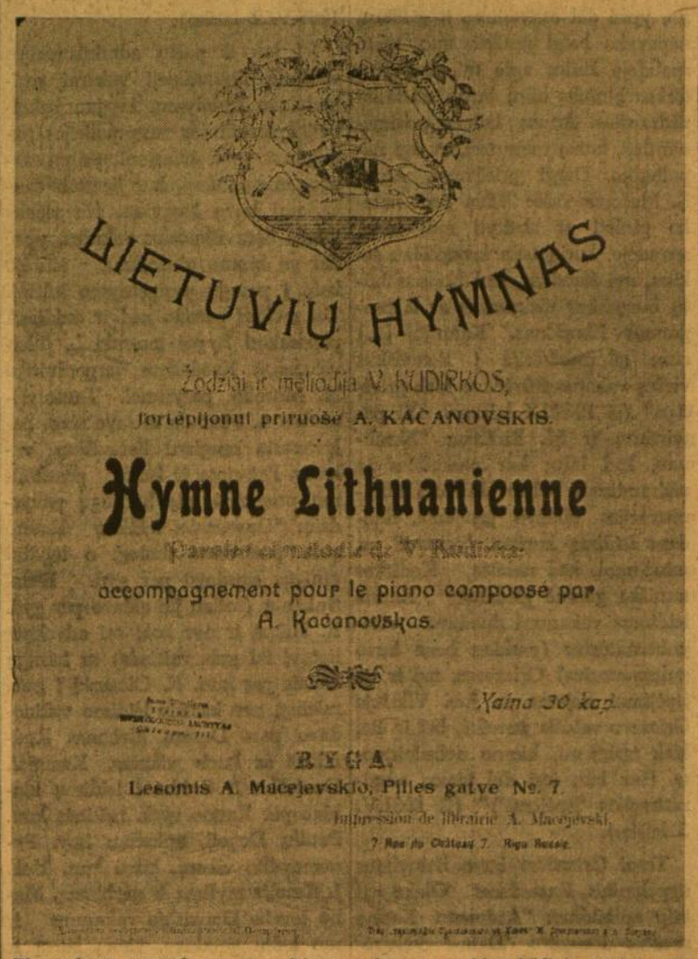

Pirmą kartą, spaudą atgavus, Lietuvos himnas atskiru leidiniu išleistas Rygoje 1906 metais. Čia ano leidinio viršelis.

(Lietuvių muzikologijos archyvas)

Lietuvos himno istorijos bruožai

(Atkelta iš 3 psl.)

koje, tik žiūrėkit, kad iš jūsų pačių kas nors neįskųstų, nes juk nemažai turite savo asmeniškų priešų. [...] Pasakęs, kad nepradėtų himno ir dainų, kol aš neduosiu ženklo, skubiai nuėjau į bufetą prie tų savo 'svečių', kur radau juos jau gerokai 'įkaitusius' [...] Bet tvirtas buvo bestija rusas, negreit nusigėrė [...] paprašiau leisti man tiems budintiems garadavikams [eiliniams miesto policininkams] duoti irgi pavakarieniauti. [...] Tuo tarpu paliepiau mūsų chorvedžiui p. J. Lukavičiui, kad duotų skambutį atidaryti sceną ir giedotų Lietuvos himną. Tai buvo pirmą kartą 1914 metais balandžio 26 dieną Rygoje "Žaislo' draugijos choro viešai sugiedotas Lietuvos himnas, J. Lukavičiui diriguojant. Bet tai buvo ir paskutinis, nes kol rusų caro valdžia 1917 metais nežlugo, niekas daugiau nebeišdrįso Lietuvos himno viešai giedoti. Giedojome, žinoma, ir daugiau, bet tik neviešai, o uždaruose šeimyniškuose vakarėliuose. Pradėjus chorui Lietuvos himną giedoti, visa publika kaip vienas atsistojo ir išklausė ramiai ir susikaupusi [...] Pačiu laiku, kaip tik dainos buvo jau baigtos ir prasidėjo šokiai, mano 'brangieji svečiai' jau buvo 'nusilesę'. Tai aš palydėjau juos iki vežiko, ir jie nuvažiavo namo" (Lietuvanis [L. Jakavičius]. Atsiminimai iš lietuvių spaudos draudimo laikų. Šiauliai [1939], p. 234-238).

Beje, Jakavičius ne visai tiksliai beprisiminė, kad po jo surengto 1914 m. vakaro niekas Rygoje daugiau nebedrįsęs viešai giedoti lietuvių himno. Jis buvo pvz. sugiedotas 1915.I.29 d. Rygos latvių teatro patalpose surengtame lietuvių vakare karan pašauktųjų šeimoms šelpti: "Vakaro programa prasidėjo 8½ val. rusų valstybės himnu, be kurio šiais laikais vakaruose nebegalima apsieiti. [...] Po to tas pats choras dar su geresniu pasisekimu padainavo lietuvių tautos himną. Publikai prašant (labai delnais plojant), abu himnu padainuota po tris kartus, ir publika per tą laiką stovėjo" (Viltis, 1915, Nr. 27).

Kad Jakavičius turėjo papirkti rusų policiją, apsidraudžiant nuo priekabių dėl himno, abejoti netenka. Tokių atsitikimų buvo ir daugiau. Štai pvz. 1910 ar 1911 m. Kvėdarnos lietuviškame vakare vietos vargonininko N. Murelio vadovaujamam chorui sugiedojus himną, visi sustojo. "Vos baigus dainuoti, pristavas pašaukė N. Murelį, uredninkui [eiliniam policininkui] pasakė areštuoti. Tuoj atsirado klebonas, pristavą nusivedė į kleboniją, vėliau į traktierių, antrą dieną dar girtą išvežė į jo pastovią vietą. Taip ir baigėsi tas reikalas be sunkesnių pasekmių" (iš Leopoldo Murelio, N. Murelio sūnaus, 1969.IX.16 laiško).

Kartais net ir patys aukštieji rusų pareigūnai pareikšdavo savo nepasitenkinimą dėl lietuvių himno. 1908.XII.27 Šančių (Kauno miesto dalies) "Saulės" draugijos skyrius buvo surengęs vakarą. Maždaug po mėnesio "Saulės" pirmininkas kun. K. Olšauskas gavo Kauno gubernatoriaus P. Veriovkino, šiaipjau gana palankaus lietuviams žmogaus, įspėjimą, kur tarp kitko buvo rašoma: "Petraukos metu orkestras pagrojo 'Lietuva, tėvyne mūsų'. Tąją dainą susirinkusieji išklausė atsistoję ir palydėjo audringais aplodismentais. Bet kai orkestras pradėjo groti rusų tautos himną, tai pusė dalyvių ėmė vaikščioti po salę, o likusieji sėdėdami garsiai tarp savęs kalbėjosi. Į buvusio čia policijos valdininko klausimą, kodėl publika neparodė rusų himnui deramos pagarbos, buvę atsakyta, kad 'jaunuomenė rusų himno nesupranta'. [...] Laikau savo pareiga atkreipti Jūsų, kaip 'Saulės' draugijos pirmininko, dėmesį, kad ateity panašūs reiškiniai draugijos įstaigų sienose nebepasikartotų" (P. Šležas, "Keli dokumentai iš netolimos praeities", Naujoji Romuva, 1933, Nr. 130-131, p. 590).

№ 22 (76) Vilnius, antradienis, 1918 m. vasario mėn. 19 d. II metai

LIETUVOS TARYBA
skelbia
Lietuvos nepriklausomybę

Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario m. 16 d. 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaipo vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdamos pripažintąja tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo m. 18—23 d. 1917 metais, **skelbia atstatanti nepriklausomą, demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine VILNIUJE** ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybes pamatus ir jos santykius su kitomis valstybemis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau sušauktas Steigiamasis Seimas, demokratiniu būdu visų jos gyventojų išrinktas.

Vilnius, vasario 16 d. 1918 m. Lietuvos Tarybos nariai:
Dr. J. Basanavičius, K. Bizauskas, M. Biržiška, S. Banaitis, P. Dovydaitis, St. Kairys, P. Klimas, D. Malinauskas, V. Mironas, St. Narutavičius, A. Petrulis, Dr. J. Šaulys, K. Šaulys, J. Šernas, A. Stulginskis, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Steugaitis, J. Vailokaitis, I. Vileišis.

Vokiečių konfiskuoto "Lietuvos Aido" 1918 m. vasario 19 d. pirmasis puslapis su Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktu.

(Iš Br. Kviklio archyvo)

Dr. Jurgis Šaulys Vasario 16-tajai

Laukiamoji valanda išmušė. Šeštadienį, Vasario 16 d., Lietuvos Taryba vienu balsu nutarė paskelbti Lietuvos nepriklausomybę ir kreiptis į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes tam tikru aukščiau spausdinamu pareiškimu, prašydama jų pripažinti nepriklausomą Lietuvos valstybę. [...] Įvyko, ko visa Lietuva seniai troško bei laukė... Nuo šios valandos Lietuvos valstybė, Lietuvos Tarybos keliama, atgimsta iš naujo.

(Iš J. Šaulio straipsnio vokiečių karo cenzūros konfiskuotame "Lietuvos Aido" 1918. II. 19 Nr. 22).

K. Banaitis, rašydamas 1917 m. himno klausimu, užsiminė, kad himnas buvęs uždraustas ("... jau keletą metų prieš karą, rusų valdžiai uždraudus Kudirkos himną" — Lietuvos Aidas, 1917, Nr. 34; panašiai ir 1917, Nr. 25). Betgi iš turėtos šį straipsnį rašant medžiagos tokios išvados negalima būtų daryti. Kad ir teko kai kuriose korespondencijose iš atskirų Lietuvos vietovių skaityti apie susidūrimus su rusų policija dėl giedamo himno, ypač dėl atsistojimo jį giedant, nepavyko betgi aptikti ano meto spaudoje žinios apie tai, kad Kudirkos himnas būtų buvęs oficialiai uždraustas. Anuos laikus prisimenantieji, kurių teirautasi, to irgi nepaliudijo. Dargi priešingai. Antai K. Mažonas rašė: "Man bent neteko girdėti ar skaityti anų laikų spaudoje, kurią tada kruopščiau sekiau, nei šiandien, kad himnas būtų buvęs kur uždraustas ar iš programos išbrauktas. Kaunijoj [...] rusų administracija į lietuviškus viešus vakarus žiūrėdavo kiek griežčiau" (iš 1969.IX laiško). Tai patvirtintų ir M. Biržiška: "Nemanau, kad būtų kur paskelbtas jo uždraudimas, nebent de facto administracijos būdavo įspėjama, duodant leidimą kuriam 'vakarui' ar minėjimui, kad nebūtų Kudirkos tautiška giesmė giedama; Kaune leidimus vakarams duodavo vicegubernatorius (paskiau bene buvo gubernatorius) Griazevas, tad ir tie įspėjimai siejama su juo. Vilniuje Griazevo valdžia neveikė, bet ir čia, kiek atsimenu, himno nebedainuota (tur būt, irgi dėl vietos administracijos 'įspėjimų')" (iš 1961.V. 5 laiško).

Tasai Griazevas buvo lietuviams nepalankus. Kazimieras Oleka jį taip apibūdino: "Atsimenu Kaune ruoštus draugijos 'Daina' vakarėlius. Himno giedojimas buvo varžomas. Dalykas toks, kad tie vakarėliai buvo ruošiami su gubernatoriaus leidimu. Vakarų rengėjai buvo laikomi atsakingais už tvarką. Dėl kontrolės beveik visuomet būdavo policijos atstovas. Leidimus duodant, ypač Griazevo laikais, būdavo perspėjama, kad jokių išsišokimų prieš valdžią nebūtų. Griazevas, sėdėdamas savo biure ir pasirašinėdamas leidimus, buvo griežtas. Beveik visada biure turėdavo prie stalo kojos pasistatęs konjako bonką ir tarnybos metu ją ištuštindavo. Išsigėręs būdavo atviresnis ir duodavo suprasti, kad lietuviški vakarėliai nėra pageidaujami" (iš 1965.VI.2 laiško).

Jei jau iš pačių administracijos viršūnių lietuviškieji vakarai susilaukdavo trukdymų, ką jau bekalbėti apie eilinius rusų policijos pareigūnus ypač tolimesniuose provincijos miesteliuose, kur jiems ir sau valiauti buvo lengviau. Ne vienas į tuos lietuviškuosius vakarus, ypač dar su himno giedojimu, žiūrėjo kaip į patogų pasipelnymo šaltinį. Tai ryškiai parodo kad ir aukščiau papasakoti Rygos teatralo L. Jakavičiaus ir Kvėdarnos vargonininko N. Murelio patyrimai. Tautotyrininkas A. Mažiulis iš savo tėvo, dalyvavusio rengiant lietuviškus vakarus Dusetose ir kitur, pasakojimų prisiminė eilę būdingų pavyzdžių: "Dusetiškiai leidimo Kauno gub. prašydavo tiesiog, o tepalui pinigus siųsdavo per gyd. Dom. Bukantą (toliau jie eidavo per gyd. R. Šliūpą ir dar kokį tai advokatą lietuvį iki gub. raštinės) ar kunigų keliais per kun. K. Olšauskį į gub. raštinę, nes kartais leidimo važiuodavo pats Dusetų klebonas Rudminas ar kuris vikaras. Kamajai, Duokiškis ir Svėdasai leidimų klabino per Kauno vysk. raštinės kun. Paulių Dogelį, anksčiau buv. Panemunėlio vikarą, labai kun. kleb. J. Katelės mylimą ir gerbiamą. Mano tėvelis Duokiškio vakarams ir tuo keliu gaudavo, vieną kartą ir pats nuvažiavęs. Tepimas buvo iki 25 rublių, jei įrašoma Kudirkos ar Kačanausko 'Tautiška giesmė', Naujalio 'Kur bėga Šešupė', ar Sasnausko 'Jau slavai sukilo'. Visų šių trijų lygiai nemėgo ir nubraukdavo, bet patepus buvo raštininkų praleidžiama, kiek vardus pakeitus ir taip pn. [...] L. himną su Dusetų Murelio choru be jokio leidimo giedojęs ir dirigavęs mano tėvelis apie 1906 m. Pačiaunės vienasėdyje per kun. Gruodžio primicijas, kas paskui Dusetų klebonui kaštavę tik pūrą avižų vietos uredninkui ir Jaskoniškių rusui Grimallai kvortinę". (iš 1963.V.14 laiško).

Visi tokie susidūrimai su nemėgstama rusų administracija darė Kudirkos himną lietuviams dar labiau brangintiną ir kėlė jo patriotinę reikšmę. Nenuostabu, kad jis populiarėjo ir plačiai sklido. Jau 1909 m. (taigi vos dešimtmečiui nuo Kudirkos išspausdinimo tepraėjus) (Kudirkos raštų leidėjas J. Gabrys galėjo teigti, kad "mūsų tautiškas himnas 'Lietuva, tėvyne mūsų' [...] šiandien plačiai skamba Lietuvoje" (Kudirkos raštai, I, p. 75). Tai pastebėjo ir patys rusai. Štai A. Nikolskis savo 1908 m. brošiūroje "K voprosu o sovremennom nacionalnom vozrožnenii litovcev..." (Prie klausimo apie dabartinį tautinį lietuvių atgimimą) rašė, kad lietuvių mėgstama daina yra ne taip seniai sukurtasis lietuvių himnas" (litovskij gimn), ir jį pacitavo lietuviškai ir rusiškai.

Vis dėlto, Kudirkos himnas ne visus lietuvius patenkino. Mykolas Biržiška, kuris anuo metu pats buvo aktyvus socialdemokratas, priminė: "Reikia žinoti, jog 1905-1907 m. kairėn nukrypęs mūsų jaunimas nelabai norėjo šį himną pripažinti, bent jį giedant atsistoti" (iš 1961. V.5 laiško). Pastebėjo tai ir "Vilniaus Žinių" (1907, Nr. 228) korespondentas, rašydamas apie "Šviesos" draugijos surengtą Kalvarijoje vakarą: "Dainuojant 'Lietuva, tėvyne mūsų', visi atsistojo, išskiriant kai kurias ypatas (apie 3), kurios nė nemislijo pasijudinti iš savo vietų, gal iš savo kosmopolitizmo, o skaito save pirmeiviais". Anot K. Olekos, "iki 1905 m. giedant 'Lietuva, tėvyne mūsų' mažai kur tekdavo išgirsti. Maskvoje, kur aš tais laikais studentavau, lietuvių studentų draugijos narių sueigose himno negiedodavo. Tai buvo laikai, kai mūsų jaunimui darė didelės įtakos rusų soc-revoliucionieriai, [...] Mūsų jaunimas ėjo išvien su rusų revoliucionieriais, turėdamas vilties sukelti revoliuciją ir tuom pačiu palengvinti Lietuvos būklę. Visur skambėdavo 'otrečemsia ot strago mira" [atsisakom nuo senojo svieto] (iš 1965.V.12 laiško). Panašiai rašė ir vėliau studijavęs Antanas Sugintas: "Petrapilyje studentaujant 1910-1917 m. nebeatsimenu, ar buvo giedamas himnas, nes daug buvo kairiųjų pažiūrų (soc. dem.), ir jie gal skeptiškai žiūrėjo į tai" (iš 1969.X.4 laiško). Vis dėlto, bent kitokių pažiūrų studentai Kudirkos himną giedodavo. Rašė Vladas Ingelevičius: "Dėl himno, kiek pamenu, Petrapilyje. kur man teko studentauti, nebuvo jokių neaiškumų. Jau nuo 1908-9 metų mes savo vakaruose giedojome kaip himną 'Lietuva, tėvyne mūsų'. Nepamenu, kad turėtumėm nesusipratimų su policija. Tai galėjo būti Vilniuje, Kaune ar kitose Lietuvos vietose. Petrapilį apleidau 1913 metų vasarą" (iš 1969.X.4 laiško). Pagaliau anaiptol ne visi kairieji skeptiškai (pavartojant A. Suginto žodį) žiūrėjo į himną. Jau cituotame savo laiške K. Mažonas rašė: "... neteko girdėti himno žodžius ar melodiją kritikuojant. Net toks aršus su mumis veikęs vasaromis marksistas Vincas Ambroziejus, kuris chore kartu su mumis entuziastingai traukdavo himną, garsiai pritardamas savo bosu".

Buvo betgi ir tokių, kaip komunizman nuėjęs Zigmas Aleksa-Angarietis, kuris Kudirkos himną niekinamai smerkė: "... jeigu tą himną dainuoja tautininkai, tai tame mes suprantame jų svajonių tikslą. Darbininkų gi lūpose tautiškas himnas skamba dalykų nesupratimu ir kokiu tai keistumu. Juk darbininkas negali šaukti visų tautiečių prie vienybės, kada jam prisieina vesti nuolatinę kovą su savo tautiečiais, ką priklauso prie priešingų kliasų. [...] Jeigu išgirstame Lietuvos himną nesusipratusių darbininkų burnoj, tai tame matome tik jų nesusipratimą. Bet daug keisčiau atrodo, kad šalia 'Raudonosios vėliavos' [Tironai siurbia mūsų kraują...] atsiliepia 'Lietuva, tėvyne mūsų', kada net susipratusių darbininkų organizacijos savo 'didvyriams' garbę atiduoda. Greičiausia čia turim nesupratimo dalyką" (Kova, 1909, Nr. 31).

Tam tikrų rezervų Kudirkos himnas susilaukė ir iš dešinės. Kan. M. Vaitkus rašė: "Jį, kaip tautinį himną, pirmiausia ir greitai priėmė pasauliečiai inteligentai; truputį svyruodama priėmė ir nedidelė iš pradžių dalis kunigijos, lietuviškai susipratusios ir patriotiškai nusistačiusios. [...] Kunigams iš pradžių Kudirkos tekstas nepatiko dėl to, kad yra 'areliginis': nei Dievo, nei kokio kito švento dalyko nė kvapo, o mūsų tauta, ypač anais laikais, buvo dar giliai religinga. Bet pamažu, dėl šventos ramybės, ir kunigai, ypač jaunesnieji, nusileido ir ėmė ir patys savo būreliuose ir su kitais žmonėmis giedoti" (iš 1963. XII.10 laiško). Tai patvirtina ir prel. M. Krupavičiaus prisiminimai: "Kunigų seminarijoj buvau 1908-1913 m. Ten jau giedojom dabartinį himną, tik neprisimenu, kuriais metais pradėjom. Petrapilio dvasinėj akademijoj buvau 1913-1917 m. Ten taip pat jį giedojom" (iš 1964. XII.4 laiško).

Religinio momento Kudirkos himne pasigedo ir slapyvardžiu "Buvusis pulko muzikantas" pasirašiusis: "Ne visai mane patenkina ir Kudirkos žodžiai. Jie pakankamai išreiškia tėvynės meilę, bet jie nežadina brangių plačiajai lietuvių visuomenei tikybinių jausmų" (Liet. Aidas, 1917, Nr. 20).

(Bus daugiau)

Prof. dr. Antanas Maceina

Prof. Antanui Maceinai paskirta Lietuvių katalikų mokslo akademijos premija už religinį veikalą

LKMA kasmetinė premija už šios rūšies veikalą religiniame ir aplamai kultūriniame gyvenime yra neeilinis įvykis, liudijantis išeivijos gyvastingumą, jos dėmesį ir gilesniems dalykams. Džiugu taipgi, kad dar yra rašančių žmonių, kurių šios temos knygos pasiekia aukšto teologinio ir mokslinio lygio, kad dar yra leidyklų tokiomis knygomis besidominčių, yra skaitančios visuomenės bei mecenatų, atžymėtų jas premijomis. Čia minimos premijos mecenatas yra *kun. Juozos Prunskis*. Premija — 1000 dolerių. Premija skiriama, įvertinus visas metuose pasirodžiusias religinės temos knygas ir jury komisijai prisiųstus neišleistųjų rankraščius.

1973 metų premijai skirti komisija, susidedanti iš kun. Gedimino Kijausko, S.J. — pirmininko, kun. dr. Andriaus Baltinio — sekretoriaus, Kazio Bradūno, kun. dr. Felikso Gurecko ir Gailutės Valiulienės — narių, susirinkusi posėdžio 1974. I. 15 d. Jaunimo centre, Chicagoje, išnagrinėjusi pasiūlytuosius premijai kandidatus, vienbalsiai nutarė premiją skirti prof. dr. Antanu Maceinai už jo veikalą "Krikščionis pasaulyje". Vertinimo komisija tai nusprendė, akcentuodama A. Maceinos knygos teologinės minties ir praktiškosios krikščioniškosios veiklos siejimą su pasauliškio situacija Bažnyčioje seniau ir ypač šių dienų moderniame pasaulyje, ieškant geriausių sprendimų iškylančiose problemose.

Premijuotasis veikalas išleistas leidyklos "Krikščionis gyvenime" 1973 metais. Leidinys gaunamas ir "Drauge", kaina $7.00.

Premijuotasis veikalas "Draugo" kultūriniame priede plačiau recenzuotas vasario 9 d.

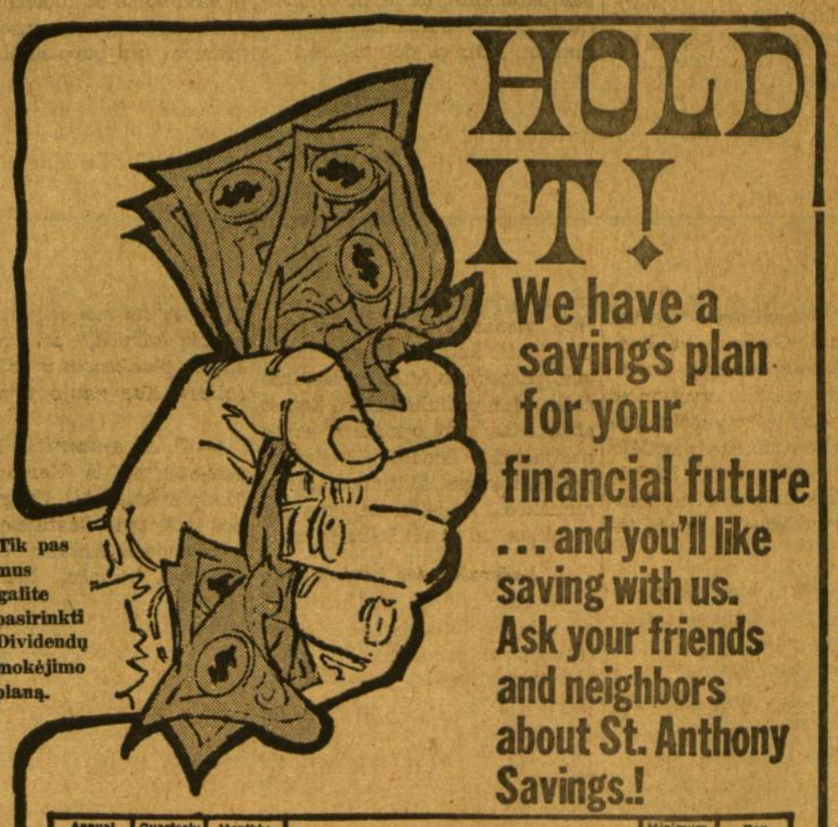

Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield	CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage
7.437	7.418	7.372	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$10,000.00	7¼%
7.354	7.160	7.118	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	7%
7.083	6.902	6.863	2½ years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	6¾%
6.812	6.644	6.608	2 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	6½%
6.541	6.387	6.353	1 year CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 1,000.00	6¼%
5.390			PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	$ 100.00	5¼%
5.126			OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	$ 10.00	5%

PAS MUS NE VISI DARBININKAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVIŠKAI.

MEMBER F.S.L.I.C. WASHINGTON, D.C.

Saint Anthony Savings

1447 South 49th Court Cicero 60650
Telephone 656-6330 and 242-4395
JOSEPH F. GRIBAUSKAS, Vedėjas

Open Mon. 9-8, Tues.-Thurs, Fri. 9-5. Sat. 9-1; Closed Wed. & Sun.

„Antras kaimas" į antrą dešimtmetį

Pašnekesys su prievaizda ir kolektyvu vienuolikto sezono proga

— Pernykštėje (jubiliejinėje) programoje, bent pirmojoje jos dalyje, matėme šiokių tokių pasikeitimų jūsų tradicinėje formoje. Kokias naujenybes matysime šiais metais?

—Algirdas Titus Antanaitis (prievaizda): Kai kurie formos pasikeitimai pernykštėje programoje atsirado dėl reikalo vienu siūlu tampriau surišti ankstyvesnių programų pavyzdžius, o taipgi viską sustatyti taip, kad iš toliau atvykstantiems antrakaimiečiams būtų galima su kitais "susižaisti" per porą repeticijų. Šiemetines programos naujenybes vargu ar būtų galima vadinti formos pakeitimais. Greičiau vietomis keičiasi žanras, turinys, nuotaika. Be įprastinio dialogo scenoje pristatysime kiek ilgesnę pasaką... Duosime absurdinės tematikos dalykėlį su šiokiu tokiu filosofiniu pamušalu... Suvaidinsime trumpą (Juozo Grušo) noveletę gal nė kiek nejuokingą, o vien graudžiai ironišką, tuo publiką kiek pašokiruodami, išmušdami iš įprastinių vėžių... Paviršutiniškoji forma lieka maždaug ta pati, kaip ir pirmykščiuose pasirodymuose.

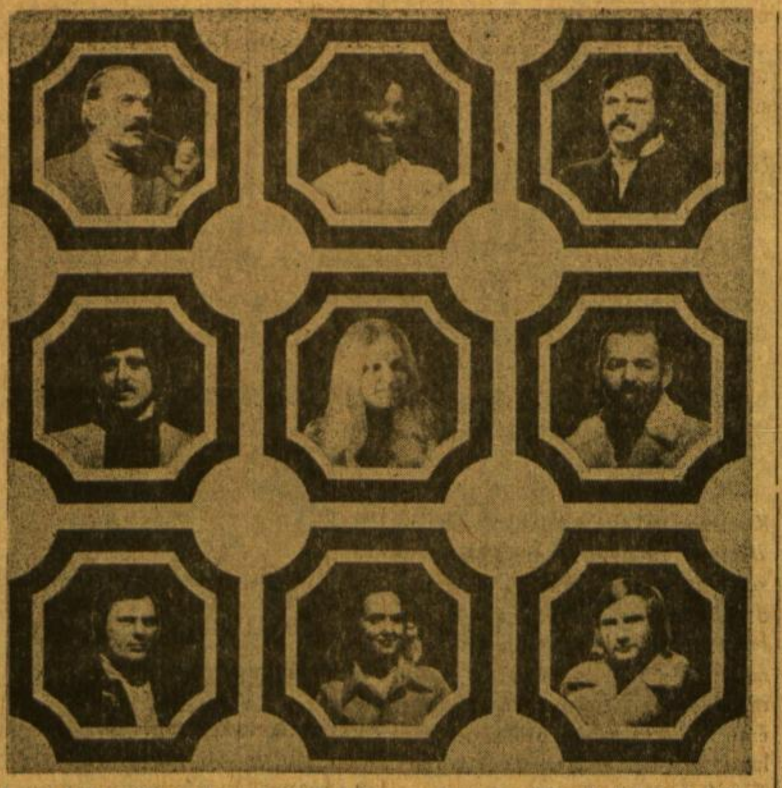

Antro kaimo šių metų sezono kolektyvas. Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę: Algirdas Titus Antanaitis (prievaizda), Nijolė Sparkytė, Juozas Aleksiūnas; antroje eilėje iš kairės į dešinę: Jonas Kaunas (švietėjas), Jūratė Jakštytė ir Romas Stakauskas; trečioje eilėje iš kairės į dešinę: Rimas Cinka, Vaigalė Kavaliūnaitė ir Eugenijus Būtėnas.

— Jubiliejiniame pastatyme kai kurie žiūrovai ar recenzentai, matydami "kūrėjus veteranus", besimaišančius kartu su dabartiniais vaidintojais ir atliekančius ankstyvesniųjų pastatymų ištraukas, neatsispyrė pagundai dabartinį Antrą kaimą palyginti su pirmykščiu. Netgi šiandieninio nenaudai. Kaip jūs patys į tai žiūrite?

— Romas Stakauskas: Nepamirškite, kad jubiliejinėje programoje savo "istoriją" iliustravome geriausiais pavyzdžiais... Antrame kaime, kaip žinote, dalyvauju nuo pat įsikūrimo. Gyvenimas šuoliuoja, darosi vis daugiau sofistikuotas. Senais gerais laikais mes daugiau "padurnavodavom", nors publika ir tai neblogai priimdavo. Ilgainiui ir pati publika reikalavo darytis "rimtesniais" ir "skautiškų išdaigų" nebeužteko...

— Rimas Cinka: Visumoje tarp pirmykščio ir šiandieninio Antro kaimo yra gana didelis skirtumas. Dabartinis — žymiai originalesnis. Geresnė vaidinamoji tekstinė medžiaga. Anksčiau tebuvome tik vystymosi stadijoje. Ant pirmykščių pagrindų Antras kaimas negalėjo ilgiau lankytis ir nebūtų išsilaikęs, o dabar, kaip matote, kasmet prisitraukiame ir naujų jėgų...

— Tų naujųjų kaip tik ir norėčiau paklausti: Kas jus į Antrą kaimv patraukė?

— Nijolė Sparkytė: Visada domėjausi drama ir scena. Planavau tai studijuoti. Mačiau du paskutiniuosius Antro kaimo pastatymus, ir man jie labai patiko.

— Eugenijus Būtėnas: Apie Antrą kaimą buvau daug girdėjęs. Vaidindamas Jaunimo teatro studijos pastatytame "Atžalyne", susipažinau su ten vaidinusiais antrakaimiečiais ir iš jų daug ką sužinojau. Pernai mačiau dešimtmečio jubiliejaus programą ir buvau sužavėtas... Kada pakvietė įsijungti, buvau dėkingas už suteiktą garbę...

— Žinau, kad ne vienas iš jūsų, kaip kad ir ką tik kalbėjęs Eugenijus, dalyvaujate ir kituose scenos vienetuose. Kaip surandate laiko ir noro?.. Ką jums duoda Antras kaimas?

— Juozas Aleksiūnas: Dalyvauju Operos ir Pirmyn choro pastatymuose, tad laisvo laiko tikrai neturiu... Daugiau kur dalyvaudamas, gal tik priešų daugiau pasidarai... Bet, kada darbas patenkina, tai ir laiko susiranda... Antras kaimas man daugiausia patinka dėl to, kad jo pastatymuose kažkaip lengviau suartėti su publika, ją pasiekti, pajusti, perduot jai savo jausmus ir nuotaikas.

— Vaigalė Kavaliūnaitė: Antras kaimas man patrauklesnis negu Aidutės ar opera. Čia daugiau asmeniškumo. Visi esame maždaug vienmečiai, todėl geriau vienas kitą suprantame... Čia jauti, kad esi tikrai didelė viso pastatymo, viso pasisekimo dalis. Man patinka Antro kaimo atvirumas, nebijojimas iš savęs pasijuokti. Scenoje keliamos problemos yra aktualios, gyveniniškos... O jeigu dalykas patrauklus, tai randi laiko ir noro.

— Laikraščiuose kartais teko užtikti nusivylimų, priekaištų ar net kartesnių užmetimų. Kaip į tai reaguojate? Ar jaučiatės publikos pakankamai suprasti ir įvertinti?

— Jūratė Jakštytė: Ne mano reikalas recenzentus mokyti, bet, juos skaitydama, ne kartą jaučiu, lyg būtų rašoma apie kokį kitą pastatymą, o ne mūsiškį. Ne tik dėl to, kad recenzentų nuomonė taip skiriasi nuo šilto ir nuoširdaus publikos priėmimo, bet ir todėl, kad visiems aiškūs ir suprantami dalykai kažkodėl visai priešingai interpretuojami... Sunku kartais suprasti ir mums statomus griežtokus reikalavimus... Čikagiškės publikos dauguma mus labai gerai supranta ir įvertina... O vis dėlto tokio entuziazmo, kokį patyrėm prieš porą mėnesių Detroite įvykusiame studentų suvažiavime, man dar neteko išgyventi, nors Antrame kaime dirbu penkti metai...

— Eugenijus Būtėnas: Detroite iš savo draugų girdėjau labai gerų atsiliepimų apie mūsų išpildytą programą... Kada jautėme, jog publikai patinka, tai ir vaidinome su didesniu pakilimu... Kadangi bent pusė tos programos ten buvo iš šio sezono repertuaro, ir čikagiečiai ją tik dabar pamatys, esu tikras, kad ir jie neblogiau sutiks. Gi kita, jau po suvažiavimo padaryta pusė, man rodos, yra dar įdomesnė... Ypač man patinka "Poezijos vakaronė", "Laureatas" ir "Didvyris"...

— Ar tai bus pačių antrakaimiečių kūryba, ar jus parėmė savom plunksnom ir rašytojai iš šalies? Kas naujo tematikoje?

— T. A. Antanaitis: Pagalbos susilaukėme iš Kazio Almeno (kaip ir kasmet!), Jurgio Gliaudos ir Antano Gustaičio. Naudojomės viena Antano Giedriaus užrašyta pasaka, bent dviem Vytautės Žilinskaitės feljetonais ir viena Juozo Grušo novelete. Šį bei tą gavom iš amerikiečio (čikagiečio) rašytojo. Visą kitą — patys suklijavome, vieną kitą idėją pasiskolindami, sulietuvindami, ar ją savaip interpretuodami...

Tematikoje randa atgarsio ir bendroji vietinė ir specifiškoji lieuviška buitis, kasdieniniai išgyvenimai, spaudoje užtinkamos aktualijos. Esu tikras, kad vienam kitam pasirodys, jog vietomis liberalumas tematikoj ar interpretacijoje per toli peržengia lietuviškoje scenoje įprastas ribas. Bet, kas norėdavo, šitokių "ekscesų" surasdavo kiekvienoje mūsų programoje, nors piktybinių intencijų niekada neturėjome...

•

Pokalbį užbaigus, belieka skaitytojui priminti, kad Antro kaimo pasirodymai vyks per ateinančius du savaitgalius (vasario 23-24 d. ir kovo 2-3 d.) Playhouse salėje, Chicagoje.

Prof. Juozas Eretas renka medžiagą apie Lietuvoje veikusius šveicarus ir prašo talkos

Lietuvių Bendruomenės Šveicarijoje prašomas, prof. Juozas Eretas renka medžiagą apie šveicarus, nepriklausomybės laikais veikusius Lietuvoje. Profesorius mums apie tai rašo: "Turiu — be kita ko — galvoje: filol. Fr. Brenderį, veter. K. Hoefflingą, botan. K. Regelį, kalb. A. Senną, agr. G. Senną, germ. G. Studerų, patol. E. Winteleri. Kadangi Vakarų pasaulyje gyvena daug asmenų, tuomet turėjusių ryšių su jais, pvz. buvusieji studentai, labai prašyčiau jų atsiliepti. Malonėkite tad man atsiųsti savo atsiminimų laiškų (foto kopijomis) ir panašios informacinės medžiagos. Visiems, man ateinantiems į pagalbą, iš anksto reiškiu nuoširdžią savo padėką. Rašyti: Juozas Eretas, Basel, Bruderholzrain 24, Switzerland.

VYT. ALANTAS APIE LIETUVIŲ ŽURNALISTŲ SĄJUNGĄ

Rašytojas Vytautas Alantas žurnalistikos vadovėliui atsiuntė suglaustai paruoštą Liet. žurnalistų s-gos istoriją su keliomis, rečiau užtinkamomis nuotraukomis. Taip pat gautas straipsnis apie organizacijų skyrių redagavimą. Knygą leidžia Liet. žurnalistų sąjungos valdyba. Iš viso knygai jau turima 17 turiningų straipsnių; dar keli bus gauti artimiausiu laiku.

2-jų savaičių
EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

Vyksta:				
gegužės	15	rugpiūčio	7
birželio	5	rugsėjo	4
liepos	3	spalio	2

ir
Gruodžio 20

Jungtis prie grupių galima Bostone ar New Yorke.
GRUPĖSE DALYVIŲ SKAIČIUS RIBOTAS — NESIVĖLUOKITE!
Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
SOUTH BOSTON, MASS. 02127
TEL. (617) 268-8764
Savininkė: Aldona Adomonienė

Standard Savings Time

It's always Standard savings time at Standard Federal Savings. And it's been that way since 1909. We believe that anything can be yours if you save for it.

With our Six Savings Plans, your money will grow with the highest interest rates we can offer.

What's more, there's a certain satisfaction to saving a satisfaction you'll feel even after your goal is met.

7½% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.
6¾% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.
5¾% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.002% on interest accumulated for 1 yr.
7% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.
6½% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.
5¼% YEARLY — PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to the Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

INSURED
Assets over $195,000,000.00
Reserves over $17,500,000.00
Founded 1909

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 – 847-1140

Balandžio mėn. 7-tą d. sekmadienį, 3-čią valandą po piet MARIA SALĖJE CHICAGOJE

DRAUGO DAILIOJO ŽODŽIO
KONCERTAS
IR DVIDEŠIMT TREČIO ROMANO PREMIJOS ĮTEIKIMO IŠKILMĖS

Programą atliks:
CLEVELANDO OKTETAS, vadovaujamas Ryto Babicko
Laureatė BIRUTĖ PUKELEVIČIŪTĖ

Jūsų dalyvavimas šiame koncerte pagelbės mūsų dienraščiui ir toliau tęsti savo svarbų uždavinį. Kviečiame visus.

Bilietų kainos: $3.00, $4.00, $5.00 ir $6.00. Visos vietos numeruotos.
BILIETAI GAUNAMI:
Draugo administracijoj, 4545 West 63rd Street
— ir —
Marginiuose, 2511 West 69th Street
Tel. — PR 8-4585

Nauji leidiniai

• *AIDAI, 1973 m. gruodžio mėn. Nr. 10.* Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuviai pranciškonai. Leidėjų atstovas žurnalo reikalams T. dr. Leonardas Andriekus, OFM. Administruoja T. Benvenutas Ramanauskas, OFM 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Žurnalo metinė prenumerata $10.000.

Nauji "Aidai" pradedami Justino Pikūno straipsniu "Humanistinių vertybių ugdymas". Straipsnis labai daug kam padės šiandieninį jaunimą suprasti ir pačiam jaunimui susiprasti. Apie prof. Juozą Brazaitį jo 70 metų sukakties proga rašo prof. Antanas Maceina, o Vladą Pūtvį šimto metų gimimo sukaktyje prisimena Vaidievutis A. Mantautas. Lietuvoje teberašančio Vinco Stonio 80-jam gimtadieniui duodama keturi poeto eilėraščiai. Grožinei prozai šį kartą atstovauja latvės eseistės ir beletristės Zentos Mauriņos apsakymas "Nuosavas pasaulis".

Apžvalginėje žurnalo dalyje daug vietos skiriama II Mokslo ir kūrybos simpoziumo aprašui ir iliustracijoms. Jį teigiamai vertinąs Alaušius tokius simpoziumus ateityje siūlo pavadinti tiesiog Mokslo dienomis. Algis Šimkus recenzuoja simpoziumo dienose įvykusį Vlado Jakubėno kūrinių koncertą. M. Nasvytis rašo apie neseniai mirusį dailininką Antaną Vaikšnorą ir jo kūrybą. K. Skrupskelis stabtelėjo prie taipgi neseniai mirusio prancūzų filosofo Gabriel Marcel filsofijos turinio; duodamos Solženicino nepasakytos nobelinės kalbos mintys.

Knygų skyriuje recenzuojama: Eduardo Cinzo pereitais metais Lietuvių rašytojų draugijos premiją (mesenatas Lietuvių fondas) laimėjusi knyga "Brolio Mykolo gatvė", Aloyzo Barono taipgi "Draugo" romano konkuse laimėjimą nusinešusi knyga "Abraomas ir sūnus" ir Australijoje gyvenančios Agnės Lukšytės novelių rinkinys "Kalnų velnias".

Plati viso mėnesio lietuviškosios veiklos ir įvykių kronika. Žurnalo viršelius puošia Antano Vaikšnoros tapybos darbai.

• *MŪSŲ ŽINIOS, 1974 m. vasario mėn. 10 d. Nr. 3 (45).* Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje dvisavaitinis biuletenis. Atsakingasis redaktorius Algimantas Kezys, S.J. Biuletenį redaguoja Danutė Vakarė, 7114 S. Talman Ave., Chicago, Ill 60629. Administruoja Petras Kleinotas, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Spausdina M. Morkūno spaustuvė Chicagoje.

Nors leidinys kukliai pasivadinęs tik biuleteniu, iš tikrųjų jisai yra puošnaus žurnalo išvaizdos ir patrauklaus laikraštinio turinio leidinys. Vienoje vietoje čia sukaupta visa, kas tik Chicagoje, o ypač Jaunimo centre, lietuviškoje veikloje įvyksta. Puslapių spauda ypač gera, temos gražiai paskirstytos po atitinkamus skyrius. Aprašomus įvykius visur pagyvina šviežios ir puikiai atspaustos nuotraukos. Tokio leidinio metų komplektas pasiliks kaip labai vaizdinga šios lietuvių kolonijos istorinė iškarpa, kaip šaltinis kaip dokumentas.

Iliustracine ir žurnalistine įvykių aprašų kaupimo prasme "Mūsų Žinios" jau yra gana aukšto lygio leidinys. Bet norint, kad visų reikalavimų balansas būtų tos pačios geros rūšies, reikia kiek daugiau dėmesio kreipti į kalbą, reikia visur vienodai laikytis bendrinės rašybos, būtinai reikia naikinti vis pasitaikančias skyrybos, net ir gramatikos klaidas, kurios čia dar vis krinta akysna, labai kontrastuodamos su kitų rūšių gerai atliktu darbu.

• PASAULIO LIETUVIS, 1974 m. sausio mėn. Nr. 2/67. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Centro valdyba. Redaguoja Stasys Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Admi- S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata $3.00.

•EGLUTĖ, 1974 m. sausio mėn. Vienintelis letuviškas laikraštėlis vaikams išeivijoje. Administruoja ir spausdina Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Metinė prenumerata $5.00. Redakciją sudaro. ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė ir Danguolė Sadūnaitė. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Kultūrinė kronika

nistruoja Stasys Džiugas, 7240

Rinktinių darbų paroda

Vakar Čiurlionio galerijoj, Chicagoj, atidaryta turimų ten mūsų dailininkų darbų rinktinė paroda. Paroda tęsis iki vasario 24 d. Lankymo valandos šiokiadieniais 7 - 8 val. vak. savaitgaliais nuo 11 val. iki 9 val. vak.

Dainų vakaronė

Kitos savaitės penktadienio (vasario 22 d.) Jaunimo centro kultūrinė vakaronė skirta dainoms. Programą atliks Fausto Strolios vadovaujamas studentų vienetas. Pradžia 8 val. vak. Visi kviečiami.

JONO RIMŠOS PARODA ČIURLIONIO GALERIJOJ

Santa Monicoj, Californijoj, gyvenančio ir plačiai žinomo mūsų dailininko Jono Rimšos tapybos darbų parodą Čiurlionio galerijoj rengia Chicagoj Margutis. Ji čia bus gegužės mėn. 10-19 d. Jono Rimšos tapybai tematine prasme ypač būdinga tropikinių peizažų ir tų kraštų žmonių egzotika. 1973 metais dailininkui suėjo 70 metų. Sukaktis buvo plačiau paminėta lietuviškoje spaudoje.

IŠLEIS VISAS "LIETUVOS BAŽNYČIOS KRONIKAS"

Lietuvių Religinės šalpos rėmėjai, kuriems Chicagoje vadovauja kun. K. Kuzminskas, išleis visas slapta tėvynėje leidžiamas "Lietuvos Bažnyčios kronikas" lietuvių kalba.

BUVO TALENTINGAS LAIKRAŠTININKAS

Lietuvių žurnalistų sąjungos pakeltas į garbės narius, Jonas Kardelis mirė 1969 metais vasario 10 d., ir jau penkeri metai, kai jo nebeturime savo tarpe. O buvo gabus laikraštininkas. Kilęs nuo Zarasų. Karo sąlygos nubloškė jį į vidurinę medicinos mokyklą, padarydamos gydytojo padėjėju. Mobilizuotas pirmojo pasaulinio karo metu, dirbo kariuomenės ligoninėse, buvo Zarasų apskr. medicinos skyriaus vedėjas, ėjo apskr. gydytojo ir ligoninės vedėjo pareigas Zarasuose, Kauno universitete studijavo biologiją, botaniką, geografiją, mokytojavo Zarasų, Kauno, Augustdorfo gimnazijose, bet labiausiai pasižymėjo kaip laikraštininkas, redaguodamas dienraštį Lietuvos Žinias, o pasiekęs Kanadą, redagavo Nepriklausomą Lietuvą. Aktyvus visuomeninininkas, veiklus lietuvybės fronte, būdamas Zarasuose rūpinosi lietuviškomis pamaldomis, vedė ir bažnytinį chorą. Vienas iš vadovaujančių asmenų valstiečių liaudininkų sąjungoje, seimo atstovas. Mirė eidamas 76 metus.

ELEKTRONINIS BŪDAS SUSEKT VĖŽĮ

New Yorko valstybinio universiteto prof. dr. R. V. Damanian skelbia išradęs elektroninį metodą, kuriuo galima nustatyti, ar žmogus neserga vėžiu.

APIE REPORTAŽŲ KŪRIMĄ

Vladas Būtėnas, daugelio gyvų reportažų autorius įvairiuos lietuvių laikraščiuose, parašęs ir keletą knygų, jau atsiuntė savo straipsnį žurnalistikos vadovėliui apie reportažų rašymą. Vadovėlį leidžia Lietuvių žurnalistų sąjunga.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMĖNIENĖ

Meilė ir skausmas

Su spalvotu filmu "Love and Pain and the Whole Damn Thing" režisierius Alan Pakula (ar ne lietuvis?) nufilmavo dar vieną istorijėlę apie tokius drovius ir nedrąsius žmones, kuriems taip reikalingas bent kriselis meilės. Šitokios temos — ne naujiena, ir jos buvo puikiai vystomos ir anksčiau tokiuose filmuose: "The African Queen", "Brief Encounter", "A Taste of Honey". Tačiau šiame, lyg dailininko teptuko nutapytame romanse, gan dažnai pritrūksta kvapo — tos varomosios jėgos.

Filmos herojus — jaunikaitis studentas (Timothy Bottoms) yra gerokai nerangus sūnus gana išdidaus amerikiečio istoriko, laimėjusio Pulitzer premiją. Jaunąjį, ir taip jau kuklų vyruką, dar kamuoja astma.

Tėvas išsiunčia sūnų į Europą, Ispanijon, su grupe dviratininkų. Be stipresnio nugarkaulio Walter išdrįsta pamesti dviratį ir pasirinkti autobusą, kuriame vienintelę vietelę gauna šalia tūlos (Maggie Smith),, formalumu apsišarvavusios anglų "lady". Jis — nepažįstąs moterų vaikinukas, ji — vyrų vengianti sena pana, abu nervingi ir nedrąsūs. Lila — intensyvi turistė, besimokanti kalbos ir gerte gerianti Ispaniją, kaip žmogiškoji enciklopedija.

Romantiškoji kelionė per Don Kichoto kraštą — La Mancha suveda šias vienišas sielas, kurios pražysta tylia, bet stipria meile.

Filmas yra labai gražių vaizdų (ypač mėgstantiems keliauti ir pamatyti naujų kraštų), bet ir liūliuojančiai migdantis. Pasakojamasis siūlas užsikabina už kurio krūmo ir užsnūsta, o tada ekrane lieka beveik vien tik kelionių filmas.

Vėliau viskas lyg atsibunda iš miego. Įsimylėjusių keliauninkų pasirinktame keliavimo naujame būde priekaboje filmas gerokai supurtytas, jis virsta tiesiog komedija su keistais ir ekscentriškais charakteriais:: maniakas dabišius, viliojąs moteris paukščių čiulbėjimo garsais, kunigaikštis, botagais sprogdinąs balionus. Dar kiek pakeliavus, vėl atsiveria švelniausia ir jautriausia meilės istorija.

Bottoms ir Smith yra ekspertai savo meniškame uždavinyje. Ne tik pasižymi jie techniškai puikia vaidyba, bet turi ir patrauklų žvalumą, vaidindami savo meilę ir skausmą.

Nors filmo tekstas gen seklus ir paviršutiniškas, tačiau nufilmuota skoningai, nenusileista į pataikavimą publikai. Visokie išgyvenimai nepatyrusio jaunuolio ir vyresnės moters išlaviruoti ir atskleisti senoviškesniu būdu. Filmas skiriamas visiems su tėvų palyda, bet katalikiškoji gradacija yra kiek kietesnė — tik suaugusiems.

KONCERTINES YPATINGAS
GITARAS IR KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652 - 3200

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
7% Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum $5,000
6½% Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000
5¼% Mokomas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.
VALANDOS: ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad: uždaryta. PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines & Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

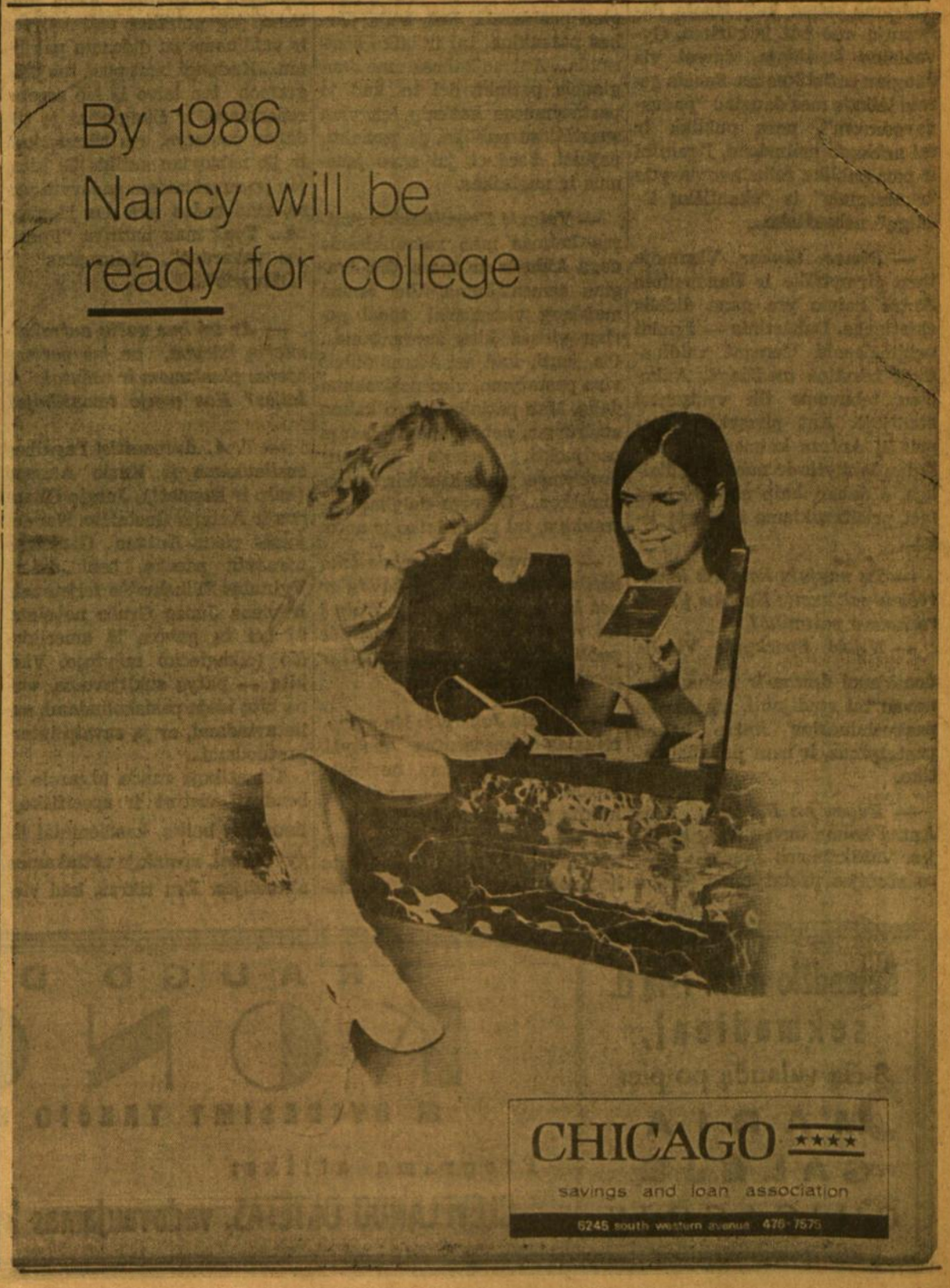

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.
Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00
Frank Zogas, President
MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASS'N.
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILL. 60632
Phone 254-4470
5¼% All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.
INSURED
7½% 4 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)

TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
Nauja agentūra su patyrusiu personalu kelionėms į U.S.S.R., lietuvė vadovė Loretta Kasis turi:
7 KELIONES Į LIETUVĄ 1974 METAIS
žemiausiomis kainomis:
1—Gegužės 19 d. ..... 2½ savaitės
2—Birželio 16 d. ..... 2 savaites
3—Birželio 30 d. ..... 2½ savaites
4—Liepos 14 d. ..... 2 savaites
5—Liepos 28 d. ..... 2 savaites
6—Rugpiūčio 11 d. ..... 2½ savaites
7—Rugsėjo 8 d. ..... 2 savaites
Grupės 1, 3 ir 6 apima 4 naktis Leningrade, 5 naktis Vilniuj (atskrendama į Vilnių iš ryto ir 1 ekskursija į Kauną), 3 naktis Minske, 1 naktis Maskvoje ir 4 naktis Copenhagen (su ekskursija į Malmo, Švediją).
Grupės 2, 4, 5 ir 7 turi viską tą patį, tik po 1 nakties Copenhagen grįšime namo.
Visais kelionių reikalais kreiptis į
TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
180 N. Michigan Ave., Chicago, Ill. 60601
Suite 328
Tel. 346-0102
Lorettą Kasienę ten rasite antradieniais ir ketvirtadieniais nuo 5 iki 7 val. vak., ir šeštad. nuo 10 val. ryto iki 4 val. popiet. Bet kokiu laiku galima skambinti Lorettai Kasis į namus, kam nepatogu važiuoti į miestą — galima bus reikalus atlikti jos namuose pagal susitarimą telef. 776-0180.

Akademinės prošvaistės

(Atkelta iš 8 psl.)

13. Suvažiavimas įpareigoja Almį Kuolą iš Toronto rūpintis Kanados Lietuvių jaunimo sąjungos statuto paruošimu ne vėliau kaip iki 1974 metų kovo mėnesio pabaigos.

14. Suvažiavimas įpareigoja Romą Sakadolskį iš Washingtono rūpintis JAV Lietuvių jaunimo sąjungos statuto paruošimu ne vėliau kaip iki 1974 metų kovo mėnesio pabaigos.

Vietinės jaunimo veiklos reikalu

15. Suvažiavimas ragina jaunimo organizacijas skatinti savo veikėjus bei narius jungtis į bendruomeninį darbą.

16. Suvažiavimas skatina jaunimą priklausyti lietuviškoms parapijoms ir dalyvauti jų veikloje, kur tokių parapijų nėra, rūpintis lietuviškomis pamaldomis artimiausioje parapijoje.

17. Apžvelgęs mažųjų kolonijų jaunimo veiklos problemas, Suvažiavimas rekomenduoja:

a. **finansams sutelkti:** kreiptis į vietines LB valdybas ir organizacijas, imtis iniciatyvos platinti lietuviškas knygas, plokšteles, spaudą ir kt., arba sudaryti keliaujantį vienetą, kuris aptarnautų kelias mažas kolonijas:

b. **patalpoms surasti:** kreiptis į vietinius organizacijų vienetus, miesto savivaldybes, kitas etnines bendruomenes arba patiems įsigyti jaunimo kambarius;

c. **veiklai skatinti:** organizuoti socialinio ir kultūrinio pobūdžio sueigas, traukti ankstyvesniųjų kartų lietuvių kilmės jaunimą veiklon, reikštis bendroje lietuvių spaudoje ir vietinėse radijo bei televizijos programose, burtis į bendrą veiklą su kitomis etninėm grupėm arba artimiausiom lietuvių kolonijom, remti pastangas kurti lietuviškus židinius bei "lietuviškus kaimus", skatinti burtis į bendrus vasarviečių rajonus.

Bendrosios jaunimo veiklos reikalu

18. Suvažiavimas siūlo organizuoti studijines vasaros stovyklas, kuriose būtų sudaryta aplinka intensyviai tobulinti lietuvių kalbą ir gilintis į lituanistinius klausimus specialistų priežiūroje. Suvažiavimas prašo PLJS Ryšių centrą, kurio iniciatyva tokios stovyklos projektas sudarytas, rūpintis jos organizavimu, kol atsiras atitinkamas vienetas Šiaurės Amerikoje tam projektui vykdyti.

19. Suvažiavimas siūlo kartu su Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo suvažiavimuose, ruošti kasmetines studijų dienas, kuriose būtų peržvelgta metų veikla ir nustatytos gairės bei konkretūs siūlymai jai tobulinti. Kursų programai vykdyti telkti naujas, jaunas akademines jėgas.

20. Suvažiavimas siūlo įvairiose vietovėse ruošti paskaitas ir simpoziumus anglų kalba, tuo suteikiant progą lietuviškai nekalbančiam lietuvių jaunimui pasireikšti ir būti įtraukiamam į veiklą.

21. Suvažiavimas siūlo sudaryti "ad hoc" komitetą rūpintis Algirdo Brazinsko likimu. Komitetas, susisiekdamas su atitinkamais veiksniais, turėtų ištirti, kas yra daroma jam padėti, ir šias informacijas perduoti PLJS Ryšių centrui. Komitetas turėtų rūpintis informacijos apie Algirdą Brazinską skleidimu ir talkinti dabartinėm kitų pastangom.

22. Suvažiavimas siūlo PLJS

Vytas Maciūnas, JAV Lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas.
Nuotr. R. Sakadolskio

Ryšių centrui sudaryti komitetą, kuris rūpintųsi:

a. rinkimu straipsnių, žinučių ir kt. vietinėje spaudoje apie okupuotą Lietuvą ir Šiaurės Amerikos bei Sovietų Sąjungos tarpusavio ryšius, kiek tai liečia Lietuvos padėtį;

b. sekimu Maskvos ir Vilniaus radijų laidų ir rinkimu ten skleidžiamos informacijos;

c. leidimu surinktos informacijos santraukų ir jų išsiuntinėjimu vietinei lietuvių spaudai;

c. palyginimu ir vertinimu paskirų vietovių informacijos apie Lietuvą ir lietuvius ir prižiūrėjimu, kad ta informacija būtų tiksli ir teisinga. Suvažiavimas siūlo komiteto būstinę įsteigti Clevelando lietuvių jaunimo kambariuose ir šiam projektui vykdyti siūlo šiuos asmenis: Teresę Neimanaitę, Paulių Alšėną, Petrą Gaižutį, Antaną Kalvaitį, Algi Rukšėną, Viktorą Stankų ir Vytautą Žagarską.

Aukštojo mokslo reikalu

23. Suvažiavimas skatina lietuvių jaunimą siekti aukštojo mokslo tokiose srityse, kurios yra susijusios su plačiosios aplinkos visuomenės įtaigojimu (pvz. teisė, žurnalistika, radijas, televizija ir kt.).

Lituanistinio švietimo reikalu

24. Suvažiavimas prašo JAV ir Kanados LB švietimo tarybas kreipti didesnį dėmesį į studentų praktinio paruošimo trūkumus mokyklose ir pedagoginiuose kursuose.

25. Suvažiavimas sutaria, kad lituanistinėse mokyklose neturėtų būti kategoriškai vengiama naudotis knygomis iš okupuotos Lietuvos ir apie dabartinę Lietuvą.

Jaunimo veiklos pagyvinimo reikalu

26. Apžvelgęs PLJS Ryšių centro iniciatyva paruoštą "Bangos" projektą, kuriuo siekiama siųsti jaunimą padėti užsienio lietuvių veiklai, Suvažiavimas šiam projektui pritaria ir ragina jį įgyvendinti.

27. Suvažiavimas siūlo PLJS Ryšių centrui sudaryti "Bangos" pobūdžio projektą pagyvinti silpniau veikiančių lietuvių jaunimo kolonijų veiklai Šiaurės Amerikoje.

A. a. kun. Aleksandro Burbos palaikų reikalu

28. Pripažindamas didžiojo lietuvybės ir krikščionybės švyturio a. a. kun. Aleksandro Burbos nuopelnus lietuvių kūrimuisi 19-tame šimtmetyje, ypačiai jo pastangas atskiriant lietuvius nuo lenkų, Suvažiavimas prašo vysk. Vincentą Brizgį ir Lietuvių Kunigų Vienybę rūpintis jo palaikų perkėlimu iš senųjų Plymoutho kapinių į naująsias ir tinkamu jo pagerbimu.

Pasaulio lietuvių jaunimo trečiojo kongreso reikalu

29. Suvažiavimas sutaria, kad Pasaulio lietuvių jaunimo trečiasis kongresas (III PLJK) pagrindinį dėmesį skirtų susipažinimui su dabartine Lietuvos padėtimi ir konkrečiais darbais turėtų papildyti lietuvių tautos kultūrinį ir politinį lobyną. Suvažiavimas siūlo:

a. išleisti specialias "Pasaulio Lietuvio" ir "Pasaulio Lietuvių Jaunimo" laidas, kuriose būtų sutelkta kaip galima daugiau informacijos apie dabartinį Lietuvos gyvenimą (politinį, kultūrinį, religinį, ekonominį ir socialinį) ir, kad būtų apibūdinti pagrindiniai lietuvių tautos kultūriniai pasireiškimai. Šios laidos turėtų būt išsiuntinėtos visiems dalyviams prieš Kongresą.

b. skatinti kultūrinę kūrybą, ypatingą dėmesį kreipiant į jaunuosius kūrėjus, kurių darbo vaisiai būtų parodomi II PLJK metu.

Suvažiavimas ragina II PLJK rengėjus ir būsimus dalyvius neatidėliojant jam ruoštis.

Cleveland, Ohio, JAV
1973. XII. 28-31

Dalis Šiaurės Amerikos Lietuvių jaunimo pirmojo suvažiavimo dalyvių. Šiaurės Amerikos Lietuvių jaunimo pirmajame suvažiavime.

Detroito lietuvių studentų oktetas — Vakaro garsai, atlikę dalį programos
Nuotraukos R. Sakadolskio

Kultūrinė kronika

Geras rašančiųjų neapdairumo ir redakcijos lengvo patikėjimo pavyzdys

Dr. Gr. Valančius "Draugo" kultūriniame priede š. m. vasario 2 d. gana plačiai rašė apie du 1973 metais mirusius prancūzų filosofus: Jaques Maritain ir Gabriel Marcel. Ta proga greta užsiminė ir trečią didelį prancūzų katalikų rašytoją, tariamai dar gyvą Francois Mauriac. Visi jie trys buvo kone bendraamžininkai. Tad net ir straipsnio antraštė į tai nurodo: "Buvo trys, liko tik vienas" O iš tikrųjų **nė vieno jų gyvųjų tarpe jau nėra,** nes ir Francois Mauriac yra net už anuos du anksčiau miręs — 1970 metais.

Už pokštišką informaciją skaitytojus lengva čia atsiprašyti. Bet kaip su pačiu Mauriacu? Kas pasakys, ar jis už tokį jo "nenumarinimą" arba tiksliau iš numirusių "prikėlimą" yra įsižeidęs, ar gal net patenkintas?

RODINO SKULPTŪROS MUZIEJAMS

Net trijų milijonų dolerių vertės Rug. Rodino skulptūras Beverly Hills, Calif. bankininkas B. G. Cantor padovanojo Moderniojo meno muziejui New Yorke, Los Angeles meno muziejui ir Stanfordo universitetui Californijoje.

PASITRAUKĖ METROPOLITAN MUZIKOS DIREKTORIUS KUBELIK

Čekų kilmės muzikas Rafael Kubelik paskelbė pasitraukiąs iš Metropolitan operos muzikos direktoriaus pareigų. Tai paskelbdama Metropolitan operos vadovybė pažymi, kad Kubelik baigs diriguoti šį sezoną, bet nesą aišku, kaip bus sekantį sezoną. Kubelik nurodė, kad pasitraukiąs dėl finansinių problemų.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1974 METAIS

American Travel Service Biūras šiais metais yra suorganizavęs 10 grupinių kelionių į Lietuvą. Tai yra kelionių biūras, kuris pirmasis pradėjo organizuoti šias ekskursijas ir turi didelį patyrimą šioje srityje.

VISOS GRUPĖS LIETUVOJ PRALEIS 5 DIENAS (1 dieną Kaune).

EKSKURSIJŲ IŠVYKIMO DATOS YRA SEKANČIOS:

GEGUŽĖS MĖN. 20 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Leningrade
BIRŽELIO MĖN. 11 D.	— CHICAGO — 15 dienų
BIRŽELIO MĖN. 17 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Helsinki
LIEPOS MĖN 1 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Lisabonoje
LIEPOS MĖN. 8 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Romoje
LIEPOS MĖN. 14 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Romoje
RUGPIŪČIO MĖN. 4 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinki
RUGPIŪČIO MĖN 15 D.	— CHICAGO — 17 dienų — sustoja Romoje
RUGSĖJO MĖN. 1 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — arba 20 dienų (sustojant Romoje)
SPALIO MĖN. 2 D.	— CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinki

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — DALYVIŲ SKAIČIUS GRUPĖSE YRA RIBOTAS.
KELIONIŲ KAINOS BUS PASKELBTOS VĖLIAU.

DĖL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RAŠYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Norintiems atsikviesti gimines iš Lieuvos padarome reikalingus iškvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame bilietus, parūpiname vizas — be jokio papildomo mokesčio.

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TĖVAS IR SŪNUS
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovenhill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

DOVANŲ SIUNTINIAI Į LIETUVĄ IR KITAS ŠALIS

Prieš sudarant dovanų siuntinį savo giminėms Lietuvoje, pirmiausia pasitarkite su mumis, kas svarbiausia ir reikalingiausia jiems pasiųsti.

Pavasario ir vasaros sezonui siūlome šias prekes:

Nepermatomo nailono medžiaga suknelei.	$10.00
Crimplene medžiaga suknelei.	$11.50
Crimplene medžiaga su blizgučiais.	$14.00
Nailoninės arba šilkinės skarelės	$ 2.50
Komplektas moteriškų nailoninių apatinių rūbų.	$ 9.00
Gefiūro medžiaga suknelei.	$15.00
Labai gera angliška vilnonė eilutei medžiaga.	$42.00
Dirbtinis Mink kailis paltui.	$50.00
Nailoniniai išeiginiai marškiniai.	$ 8.50

Priimame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų ir kt. Persiunčiame pinigus dėl tokių prekių, kurias iš čia negalima pasiųsti.

Taip pat siūlome pasiųsti arba įsigyti savo naudojimui "Olimpia" rašomąsias mašinėles su lietuvišku šriftu.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

BALTIC STORES LTD.
(Z. JURAS)
421 Hackney Rd., London, E.2. England
Telef. 01 739 8734 or 460 2592

Reikalaukite mūsų kainoraščių, nurodykite savo pageidavimus.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

5¼% PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNTS

HIGH RATES 7½% PER ANNUM certificates $5000 or more 4 year min.

PAID QUARTERLY AT

BRIGHTON FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL.: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6¾% PER ANNUM $5000 or more minimum 30 months

6½% PER ANNUM $5000 or more 2 year min.

REDAGUOJA JŪRATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. Oakley Ave., Chicago, Illinois 60636

JAUNIMO ŽODIS VASARIO ŠEŠIOLIKTOS PROGA

Šiandien susirinkome žiemos šaltyje gerbti ne dieną kalendoriuje, bet dieną tautos gyvenime; ne Lietuvos Tarybos istorinį paskelbimą Vilniuje, o kenčiančių žmonių pareiškimą pasauliui. Ta diena buvo šimto dvidešimt trejų metų rezistencijos kulminacija tautos gyvenime; tautos, kuri buvo Moravjovo kariama, Kražių skerdynėse žudoma, spaudos draudimo slegiama. Lietuvių tauta yra toje pačioje situacijoje ir 1974 metais. Kraštas vėl okupuotas, lietuvių tauta vėl naikinama ir lietuviai vėl pasaulyje nekantriai laukia kitos Vasario šešioliktosios. Lietuviai savo krašte vargingai neša priespaudos kryžių. Komunistai yra kietai nusistatę sugriauti religiją ir tautiškumą.

Mes, amerikos lietuviai, nedaug tegalim padaryti išvadavimui pavergtos Lietuvos. Turim realistiškai suprasti, kad Lietuvos laisvė ir lietuvių tautos ateitis priklausys nuo mūsų brolių Lietuvoje. Mes galime jiems tik padėti. Mūsų nors ir pačios gausiausios pastangos šiame krašte neišvaduos tautos. Mes turime dirbti kartu su mūsų broliais Lietuvoje. Jų lūpos užspaustos, jų veiksmai suvaržyti, jie negali daug pasakyti pasauliui, bet mes, gyvendami laisvėje, negalime tylėti. Amerikos lietuvių misiją galime palyginti su šventuoju Jonu Krikštytoju, kuris pats nebuvo Mesijas, bet pranašas, kuris paruošė pasaulį Kristaus atėjimui. Mes skaičiais esami maži, mes stovime tik septynioliktoje vietoje tarp etninių grupių šiame krašte, tačiau mūsų tautinė dvasia yra didelė, kaip ji buvo didelė nuo Mindaugo, Vytauto, Basanavičiaus, Kudirkos iki Kalantos. Mūsų tautos okupantas yra vienas iš stipriausių šio meto karinių galybių, tačiau mūsų tautos valia, suliepsnojusi ant Kalantos aukuro, prasiveržė pro geležines užtvaras. Ji apšvietė pasaulį savo laisvės troškulio šviesa.

Istorijos puslapiai skleidžiasi labai pamažu. Dabartinė Lietuvos okupacija yra istorinis įvykis. Pirmoji rusų okupacija tęsėsi net šimtą dvidešimt trejus metus, tad ir šį kartą kelias į laisvę gali būti dar ilgas. Taigi, ir Lietuvos reikalai gali atsirasti ant mūsų generacijos pečių. Mūsų padėtis nėra lengva. Mes turime gyventi amerikietiškoj aplinkoj, neprarasdami savo lietuviškumo. Mums, jaunimui, Lietuva turi būti reali, apčiuopiama. Ji turi būti mūsų Lietuva, o ne tik mūsų tėvų kraštas. Ji negali likti nuo kūdikystės dienų sukurta fantastiška pasakų šalis, kur kada nors dangiškas vėjelis pūstels ir "nuneš mane į Lietuvą".

Mes tikime į tautos laisvę, mes jos laukiame, mes ją jaučiame artėjant. Tad kiekviena metinė Vasario šešioliktoji mus priartina vieneriais metais prie mūsų didžiojo tikslo — Lietuvos laisvės.

Petras Vytenis Kisielius

(Žodis tartas vasario 10 d. Jaunimo centre, Chicagoj, prie Paminklo žuvusiems, Gage Parko Lietuvių Bendruomenei minint Vasario šešioliktąją)

JUDAM, KRUTAM!

ATEITININKŲ DRAUGOVĖJE

Chicagos Studentų ateitininkų draugovės susirinkimas įvyko sausio mėn. 30 d. pas Antaną Razmą. Susirinkimą pravedė Studentų ateitininkų sąjungos pirmininkas Linas Sidrys. Paskaitą apie Jacques Maritain gyvenimą bei filosofijos vystymąsi skaitė kun. Tamošaitis, SJ, l. Sidrys paminėjo, kad SAS Centro valdyba su Tėv. Tamošaičio pagalba žada išversti ir išleisti Maritain'o raštų rinkinį lietuvių kalba. Susirinkime dalyvavo apie 40 narių bei kandidatų.

KURIASI KANADOS LIETUVIŲ JAUNIMO SĄJUNGA

Vadovaujantis Clevelande įvykusio Šiaurės Amerikos Lietuvių jaunimo pirmojo suvažiavimo nutarimais ir didžiam darbui pasiryžus, Kanados jaunimas aktyviai organizuoja Kanados Lietuvių jaunimo sąjungą. Organizaciniams darbams vadovauja Almis Kuolas. Pirmasis posėdis įvyko 1974 m. sausio mėn. 12 d., dalyvaujant Kanados Lietuvių Bendruomenės (KLB) Valdybos pirmininkui E. Čuplinskui, KLB jaunimo sekcijos atstovei Jūratei Čeponkutei ir vienuolikai Clevelando suvažiavime dalyvavusių atstovų. Buvo nutarta nedelsiant angažuotis rimtam darbui.

KLB Tarybos rinkimams įvykstant balandžio mėn. pradžioje, nutarta pasinaudoti proga ir tuo pačiu metu vykdyti ir jaunimo tarybos rinkimus. Netrukus bus nustatytas tarybos atstovų skaičius pagal vietoves. Kanados Jaunimo tarybos suvažiavimas įvyks gegužės mėn. 25-27 dienomis Toronte. Suvažiavimo paruošiamaisiais reikalais rūpintis sudarytos atskiros komisijos, tvarkančios programą, techninius darbus, vakarines programas ir informaciją. Lėšoms surinkti jau yra paduotas pareiškimas Kanados federalinei ir Ontario provincijos valdžioms.

Nors juodas darbas dar prieš akis, tikimės rimtu darbu ir ryžtu pagrįstas suvažiavimas pasiseks, ir kelias bus nulietas tolimesnei veiklai krašto bei apylinkių mastu. *A. K.*

Studentų ateitininkų Chicagos draugovės susirinkime š. m. sausio 30 d. Net ir labai rimtoje paskaitoje būna linksmų akimirkų...

O po susirinkimo pašnekesiai prie kavos. Nuotraukos J. B.

ATEITININKŲ PAVASARIO KURSAI

Studentų ateitininkų sąjungos Pavasario kursai įvyks birželio mėn. 14-16 dienomis. Pavasario kursų programos bei kitais ruošos darbais rūpinasi Chicagos Studentų ateitininkų draugovė.

1974 M. STUDENTAI SUVAČIUOS Į TORONTĄ

Šiaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos 1974 m. suvažiavimas įvyks lapkričio mėn. 21-24 dienomis, Toronte. Suvažiavimo paruošiamaisiais darbais rūpinasi Antanas Šileika.

RYŠIŲ CENTRE

Pasaulio Lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centras šią vasarą, liepos mėnesio gale ruošia Šiaurės Amerikos Lietuvių jaunimo lituanistinę savaitę. Programa jau yra beveik galutinai sustatyta. Visos informacijos bus netrukus paskelbtos visuomenei.

JAUNIMO SUVAŽIAVIMO NUTARIMAI

Šiaurės Amerikos Lietuvių jaunimo pirmojo suvažiavimo dalyviai 1973 m. gruodžio mėn. 28-31 dienomis, susirinkę Clevelando lietuvių namuose, Ohio valstijoje, JAV-se, skelbia šiuos nutarimus:

Jaunimo sąjungos reikalu

1. Remdamasis Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) įstatais ir atsižvelgdamas į reikalą Šiaurės Amerikoje gyvenančiam lietuvių jaunimui burtis bendram lietuviškam darbui, Suvažiavimas steigia Kanados Lietuvių jaunimo sąjungą (KLJS) ir Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių jaunimo sąjungą (JAV LJS). Dviejų atskirų, bet artimai bendradarbiaujančių jaunimo sąjungų steigimas reikalingas, kadangi:

a. Sąjungų kūrimasis remiamas Lietuvių Bendruomenės organizacine struktūra, o jų veikla sąlygojama LB valdybų teikiamais finansais ir

b. Sąjungos derinasi prie esamos kraštų LB rinkimų sistemos bei laiko.

2. Sąjungų pagrindiniai organizaciniai vienetai —padaliniai yra steigiami ir pavadinami geografiniu principu.

3. Ne mažiau kaip penki Sąjungos nariai gali steigti Sąjungos padalinį.

4. JAV-se padaliniai steigiasi LB apylinkių ir apygardų ribose. Kanadoje šiam reikalui apspręsti artimiausiu laiku šaukiamas Kanados lietuvių jaunimo suvažiavimas, kurio ruoša rūpintis Suvažiavimas prašo jame dalyvaujančių Kanados lietuvių jaunimo atstovus, vadovaujant Almiui Kuolui iš Toronto.

5. Sąjungų padaliniai įpareigojami šaukti kasmetinius pasitarimus su jų geografinėse ribose veikiančiais jaunimo visnetais, siekiant užtikrinti artimesnį bendradarbiavimą tarp Sąjungos padalinių ir kitų jaunimo vienetų bei derinti veiklą.

6. Jaunimo Taryba yra vyriausias Sąjungos vienetas krašte. Tarybą sudaro visuotiniu, lygiu ir slaptu balsavimu jaunimo rinkti atstovai. JAV-se tarybos rinkimai vykdomi JAV LB Tarybos rinkimų tvarka. Narių skaičius yra 45 asmenys. Kanadoje tarybos klausimas svarstomas Kanados lietuvių jaunimo suvažiavime.

7. Jaunimo Taryba išsirenka trijų asmenų prezidiumą, kuris rūpinasi jos administraciniais reikalais ir bendradarbiauja su Sąjungos valdyba.

8. Atstovai į Pasaulio lietuvių jaunimo kongresus (PLJK) yra renkami atskirai nuo Jaunimo Tarybos specialiuose rinkimuose pagal PLJK — atstovų rinkimų taisykles.

9. Jaunimo Taryba renka Sąjungos pirmininką ir tvirtina jo sudarytą valdybą, susidedančią iš organizacinių reikalų vicepirmininko, sekretoriaus, iždininko ir nario. Valdyba turi teisę kooptuoti dar tris narius, kuriuos taip pat tvirtina Jaunimo Taryba. Vienas narys skiriamas vicepirmininku palaikyti ryšį su jaunimo organizacijomis, vienas narys skiriamas neorganizuotam jaunimui.

10. Sąjungų valdybų ir padalinių pirmininkų amžius neribojamas 30 metų.

11. Suvažiavimas prašo Kanados ir JAV Lietuvių Bendruomenių valdybas priimti sąjungų pirmininkus pilnateisiais LB kraštų valdybų nariais ir tinkamai pritaikyti LB įstatus.

12. Suvažiavimas tvirtina Vytautą Maciūną iš Philadelphijos pirmuoju JAV Lietuvių Jaunimo sąjungos pirmininku.

(Nukelta į 7 psl.)

ŠIAURĖS AMERIKOS LIETUVIŲ JAUNIMO SUVAŽIAVIMAS

Šiaurės Amerikos Lietuvių jaunimo pirmasis suvažiavimas įvyko 1973 m. gruodžio mėn. 28-31 dienomis, Clevelando Lietuvių Namuose. Suvažiavimo rengimo komitetą sudarė: dr. Kastytis Jucas —pirmininkas, dr. Algis Norvilas — patarėjas, Audronė Pavilčiūtė — akademinės programos komisijos vedėja, Emilija Pakštaitė — vakarinių programų vedėja, Daiva Vaitkevičiūtė — registracijos komisijos vedėja, Jūratė Petraitytė — Clevelando rengimo komisijos vedėja, Jonas Vaznelis — administratorius, Jūratė Jasaitytė — informacijos komisijos vedėja.

Suvažiavimo rengėjai iš pradžių planavo suvažiavimą sušaukti, jame kviečiant dalyvauti grynai II Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso atstovus. Tačiau, pastebėjus Kongreso atstovų abuojumą, nutarta suvažiavimą praplėsti, kad būtų duodama progos jaunimo veikla besidomintiems ir norintiems rimtai dirbti susieiti ir išgvildenti opius jaunimo veiklos klausimus.

Suvažiavimo tikslas: išgvildenti II PLJK atstovų įsteigtos Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos reikalingumą ir jos pritaikymą Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo veiklai.

Suvažiavimo programa buvo padalinta į keturias dalis: a) paskaitos ir simpoziumai, b) darbo posėdžiai ("workshops"), c) bendri darbo posėdžiai, d) vakarinės programos.

Algis Puteris, Toronto Lietuvių Bendruomenės apylinkės pirmininkas, skaitęs paskaitą Pirmajame Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo suvažiavime. Nuotr. R. Sakadolskio

Suvažiavimui pristatomos temos, paskaitų bei simpoziumų forma buvo įvairios ir įdomios. Algis Zaparackas, I Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso rengimo komiteto pirmininkas ir IV Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimo atstovas, pristatė temą: "Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimas — 10 metų perspektyvoje". Paskaitininkas gvildeno nesibaigiančio veiklos ir apatijos rato priežastis, peržvelgdamas lietuvių jaunimo veiklą nuo I PLJK iki dabar. Išvada — jaunimui reikia veiklos bei darbo derinamojo junginio.

Buvo džiugu suvažiavimo dalyvių tarpe, kurių buvo netoli 100, matyti ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos atstovus, kurie savas mintis, darbus ir planus pristatė simpoziume: "Lietuvių Bendruomenė — išeivijos spiritus movens". Simpoziumui moderavo buvusios PLB Valdybos vicepirmininkė jaunimo reikalams Milda Lenkauskienė. Lietuvių Bendruomenės istoriją pristatė PLB garbės pirmininkas Stasys Barzdukas. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės ateities planus, siekius ir norus pristatė dabartinis PLB Valdybos pirmininkas Bronius Nainys. Romas Kasparas, PLB valdybos vicepirmininkas jaunimo reikalams, skatino visiems jungtis į bendrą darbo jėgą. JAV LB vicepirmininkas jaunimo reikalams — Vytas Maciūnas apgailestavo, kad daug ko negali pasakyti, nes pareigos visai naujos, vos perimtos prieš keletą savaičių. Buvo tikrai gaila, kad JAV LB CV pirmininkas Juozas Gaila ir Kanados Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Eugenijus Čuplinskas šiame simpoziume bei pačiame suvažiavime nedalyvavo.

Geležinio Vilko balsu... Nuotrauka V. Mažeiko

Dr. Viktoras Stankus pristatė temą: "Lietuvių jaunimo organizacijų reikšmė". Dr. Stankus gvildeno jaunimo organizacijų reikalingumą, jų reikšmę aplinkos gyvenime. Buvo progos ir lietuvių jaunimo organizcijoms pasisakyti, išreikšti savus norus, problemas. Simpoziumui: "Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo organizacijos" moderavo Antanas Razma. Simpoziume dalyvavo: dr. Lazdinis — Akademinio skautų sąjūdžio atstovas, A. Pavilčiūtė — Korp! Neo-Lithuania atstovė, Saulius Girnius — Studentų ateitininkų sąjungos atstovas, Romualdas Bublys — Jaunimo žygio už tikėjimo laisvę komiteto pirmininkas, Vytas Žagarskas — Šiaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos atstovas.

Toronto Lietuvių Bendruomenės apylinkės pirmininkas Algis Puteris temoje "Jaunimo pareiga lietuvių visuomenei" nekartojo įprastų skatinimų bet perdavė konkrečių ir įdomių minčių bei siūlymų kaip jaunimas gali įsijungti į plačiosios lietuvių visuomenės veiklą. Ta veikla yra reikalinga, ji yra ir įdomi. "Antrosios ir trečiosios kartos lietuvių jaunimo dilema" temą pristatė Marytė Lazdinienė, iškeldama reikalingumą įjungti ir nekalbančius lietuviškai į jaunimo veiklą, duodama konkrečių pasiūlymų, kurie vėliau atsispindėjo ir suvažiavimo nutarimuos. Suvažiavimo paskutinę paskaitą skaitė dr. Algis Norvilas. Paskaitos tema: "Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo ateitis". Dr. Norvilas ragino jaunimą užsukti atsinaujinimo ratą. Veikla gali būti išlaikoma tik tada, jai jaunimas nedelsiant visose savo organizacijose bazuosis konkretybėmis.

Darbo posėdžių ("workshops") tikslas buvo sudaryti jaunimui progą rimtai peržvelgti veiklą, ją išdiskutuoti ir sustatyti priemones jos pagerinimui, patobulinimui. To tikslo siekiant, buvo keturi darbo posėdžiai, kurių temos: a) Mažosios kolonijos — konkrečių veiklos uždavinių ieškojimas, b) Didžiosios kolonijos — konkrečių veiklos uždavinių ieškojimas, c) Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos struktūros sustatymas ir pritaikymas Šiaurės Amerikai, d) PLJS konkrečių veiklos uždavinių sustatymas. Iš šių darbo posėdžių kilo nutarimai, siūlymai, kurie buvo visam suvažiavimui pristatomi bendruose darbo posėdžiuose. Iš jų išplaukė šio suvažiavimo nutarimai, kurie yra čia pat spausdinami.

Vakarais buvo progos ir pasilinksminti. Vakarinės programos buvo įdomios ir įvairios. Penktadienio vakare — Nostalgijos vakaras. Buvo progos susipažinti, atnaujinti pažintis, prisiminimais bei įvykiais pasidalinti. Šeštadienio vakare suvažiavimo dalyvius bei svečius linksmino humoristas Antanas Gustaitis ir Detroito Lietuvių studentų oktetas — Vakaro garsai. Sekmadienį — Filmų festivalis. Užsibaigus suvažiavimo darbams, pirmadienį kartu sutikta Naujieji Metai.

Suvažiavimą galima laikyti pasisekusiu. Stebėtinas buvo suvažiavimo dalyvių dalyvavimas visose programos dalyse, aktyvus minčių reiškimas klausimų gvildenime. Visa tai rodo, kad jaunimui lietuvių visuomenės gyvenimas yra svarbus ir jos veiklos išlaikymas opus.

Suvažiavimo pasisekimą liudija surašyti nutarimai, kurie jau ir dabar yra vykdomi.

Dalyvis